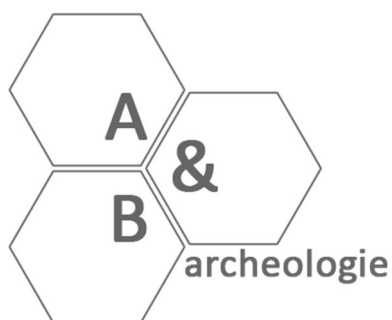

Archeologienota Koolkerke Brugse Steenweg

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

28-3-2024

Titel: Archeologienota Koolkerke Brugse Steenweg

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Paulien Fonteyn

Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18084 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2024A179

Intern projectnummer: 2024.002

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Koolkerke (Brugge), Brugse Steenweg 276-278

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 71679,35 en Y: 215029,39; X: 71896,28 en Y: 215146,14

Oppervlakte plangebied: ca. 5.904m²

Kadastergegevens: Brugge, afdeling 17 (Koolkerke), sectie A, percelen 145B, 147H en 152N2 (zie figuur 7)

Topografische kaart: zie figuur 5 en 6

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Paulien Fonteyn (erkend archeoloog)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 28/03/2024

© Acke & Bracke bv, Dorpvaart 76, 9180 Moerbeke-Waas. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1.	INLEIDING	4
1.1.	WETTELIJK KADER	4
1.2.	ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1.	VRAAGSTELLING	4
1.2.2.	RANDVOORWAARDEN	4
1.3.	WERKWIJZE EN STRATEGIE	5
1.3.1.	MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	5
1.3.2.	ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	6
1.3.3.	ADVIES SPECIALISTEN	6
1.3.4.	WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	6
1.3.5.	SELECTIE BRONNEN	6
2.	BUREAUONDERZOEK	7
2.1.	HUIDIGE TOESTAND	7
2.2.	GEPLANDE WERKEN	9
2.3.	LANDSCHAPPELIJKE LIGGING	12
2.3.1.	TOPOGRAFISCHE SITUERING	12
2.3.2.	LANDSCHAPPELIJKE SITUERING	14
2.3.3.	BODEMKUNDIGE SITUERING	17
2.3.4.	GEOLOGISCHE SITUERING	17
2.4.	HISTORISCHE SITUERING	20
2.4.1.	KOOLKERKE	20
2.4.2.	BRUGSE STEENWEG	21
2.4.3.	DORPSMOLEN	22
2.4.4.	PLANGEBIED	22
2.5.	ARCHEOLOGISCHE SITUERING	31
2.5.1.	STEENTIJDEN	32
2.5.2.	MIDDELEEUWEN	32
2.5.3.	NIEUWE TIJD	35
2.5.4.	ONBEPAALEDATERING	38
3.	SYNTHESE	40
3.1.	ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON	40
3.2.	AFWEGING VERDER VOORONDERZOEK	41
3.3.	VERDER VOORONDERZOEK ZONDER INGREEP IN DE BODEM	42
3.4.	VERDER VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM	43
3.5.	BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	44
4.	SAMENVATTING	47
5.	BIBLIOGRAFIE	49
6.	BIJLAGES	55

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden aan de Brugse Steenweg te Koolkerke (deelgemeente van Brugge, provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

In het bureauonderzoek wordt een zo duidelijk mogelijk beeld gevormd van de huidige archeologische, historische en landschappelijke informatie van het projectgebied en diens omgeving. Deze gegevens worden vergeleken met de geplande werken en de hiermee gepaard gaande verstoringen en vergravingen in de bodem. Het uiteindelijke doel is het bepalen of verder archeologisch onderzoek al dan niet aangewezen is.

Informatie over de afbakening van het plangebied en de geplande werkzaamheden werd aangeleverd via de initiatiefnemer door middel van ontwerpplannen en via mondelinge of schriftelijke communicatie. Om een zicht te krijgen op de huidige archeologische kennis van het plangebied en van de directe omgeving werd de Inventaris Onroerend Erfgoed geraadpleegd.¹ Deze online databank is deels uitsluitend toegankelijk voor geregistreerde gebruikers, hoofdzakelijk archeologen. Aanvullend werden verschillende historische kaarten geraadpleegd via Geopunt², de centrale toegangspoort tot geografische overheidsinformatie, en via Cartesius³, een databank die kaarten bundelt van het Nationaal Geografisch Instituut (NGI), de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief, lokale archieven en het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Aansluitend hierbij werden ook verschillende luchtfoto's bekeken die genomen zijn sinds de jaren '70 van vorige eeuw. Op het kaartmateriaal en de luchtfoto's werd het plangebied geprojecteerd, om zodoende een duidelijk beeld te krijgen van het landgebruik gedurende de laatste eeuwen. Geopunt leverde ook verschillende kaarten op die betrekking hebben tot de landschappelijke en bodemkundige ligging van het gebied. Een kadasterplan dat beschikbaar is via de GRB-kaart op Geopunt werd vergeleken met wat beschikbaar is via de CadGIS Viewer van de Federale Overheid.⁴ Een topografische kaart werd verkregen via het NGI.⁵

Op basis van dit onderzoek en het raadplegen van bovenvermelde bronnen kan een antwoord gegeven worden op de vooropgestelde onderzoeksvragen.

¹ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/>

² <http://www.geopunt.be/kaart>

³ <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

⁴ <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>

⁵ <http://www.ngi.be/topomapviewer/>

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

In eerste instantie werd gestart met het bureauonderzoek waarbij de diverse beschikbare bronnen geraadpleegd worden. Daarnaast werd in detail bekeken wat de huidige toestand is van het plangebied en werden de geplande werkzaamheden onder de loep genomen. Op basis van deze gegevens samen werd afgetoetst of ten eerste verder vooronderzoek noodzakelijk is en ten tweede welke onderzoekstappen er eventueel genomen moeten worden.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De gebruikte bronnen zijn beschreven onder 1.3.1. De bronnen daaronder vermeld waren afdoende om een gedegen advies te geven voor een verder archeologisch traject. Bijkomend archiefonderzoek werd niet opportuun geacht.

2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 5.904m² en bevindt zich ten oosten van de Brugse Steenweg, ter hoogte van huisnummer 276-278. Het omvat de woning met huisnummer 276-278 die deels gebruikt wordt als bedrijfsruimte. Rondom dit gebouw zijn verschillende bijgebouwen en verhardingen aanwezig. In het noordoosten is nog een kleine onverharde zone aanwezig.

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2023 (bron: geopunt.be).

Figuur 2 Zicht op de hoofdgebouwen binnen het plangebied (bron: <http://maps.google.be/>).

2.2. Geplande werken

Alle gebouwen op het terrein worden gesloopt en de verharding wordt opgebroken. Vervolgens wordt het terrein verkaveld in 18 bouwloten voor eengezinswoningen met achterliggende tuin. Loten 1 tot en met 12 sluiten aan bij de Brugse Steenweg. Loten 13 tot en met 18 bevinden zich in een tweede achterliggende bouwlijn en zijn te bereiken via een nieuwe wegenis die tussen loten 2 en 3 aansluit op de Brugse Steenweg. Deze nieuwe wegenis bevindt zich enkel in het zuiden van het plangebied en loopt uit in een parkeerzone. Erop aansluitend wordt een pad voor traag verkeer aangelegd dat tussen de loten van de eerste en de tweede bouwlijn loopt en waarlangs groenzones en wadi's worden voorzien. Dit pad maakt tussen loten 9 en 10 verbinding met de Brugse Steenweg, en heeft ook een afsplitsing naar het noordoosten.

Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: de sloop van de bestaande bebouwing en verhardingen, het bouwrijp maken van het terrein, bodemingrepen voor aanleg van de wegen, de nutsleidingen, de funderingswerken, het optrekken van woningen, de aanleg van wadi's, tuinen, groenzones en verhardingen enz. Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond. Aangezien het dossier een verkavelingsaanvraag betreft, moet algemeen rekening gehouden worden met een integrale bodemverstoring over het volledige plangebied.

Figuur 3 Ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

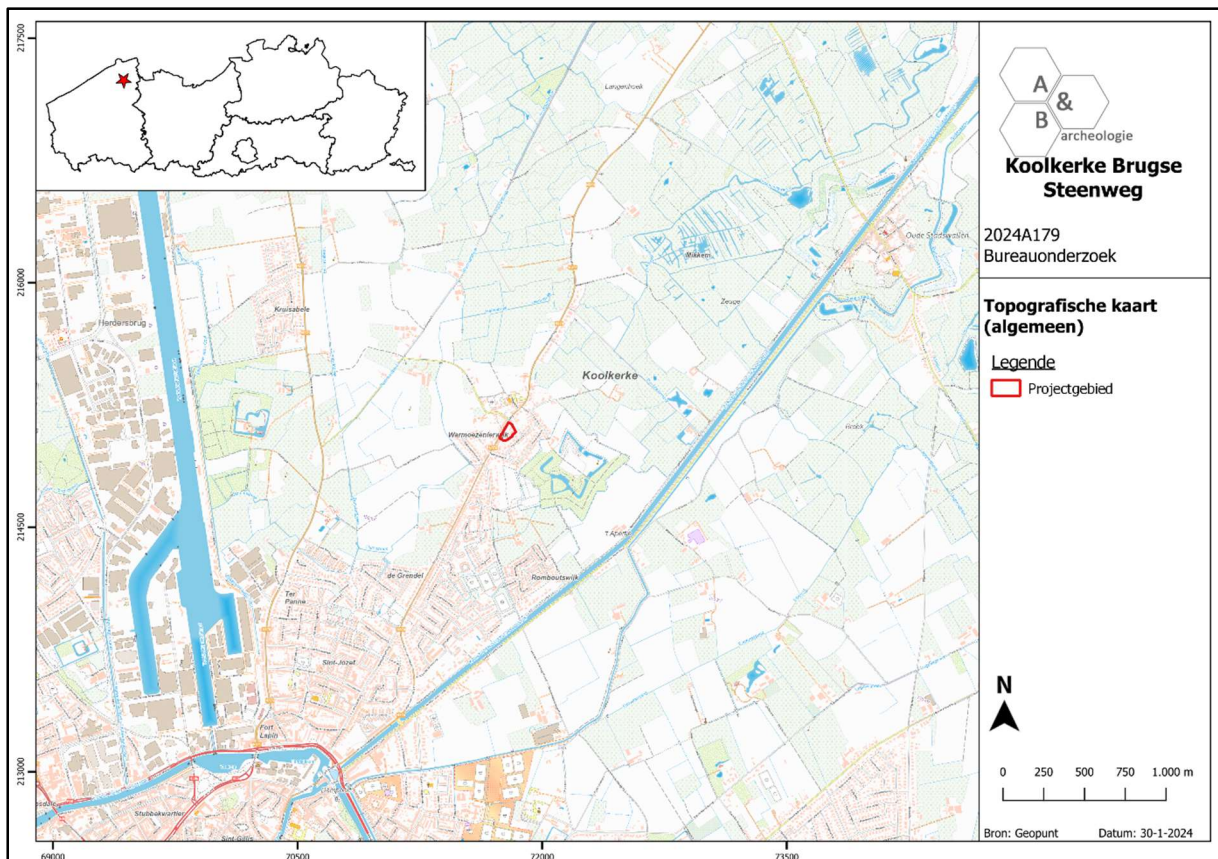

Figuur 4 Ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).

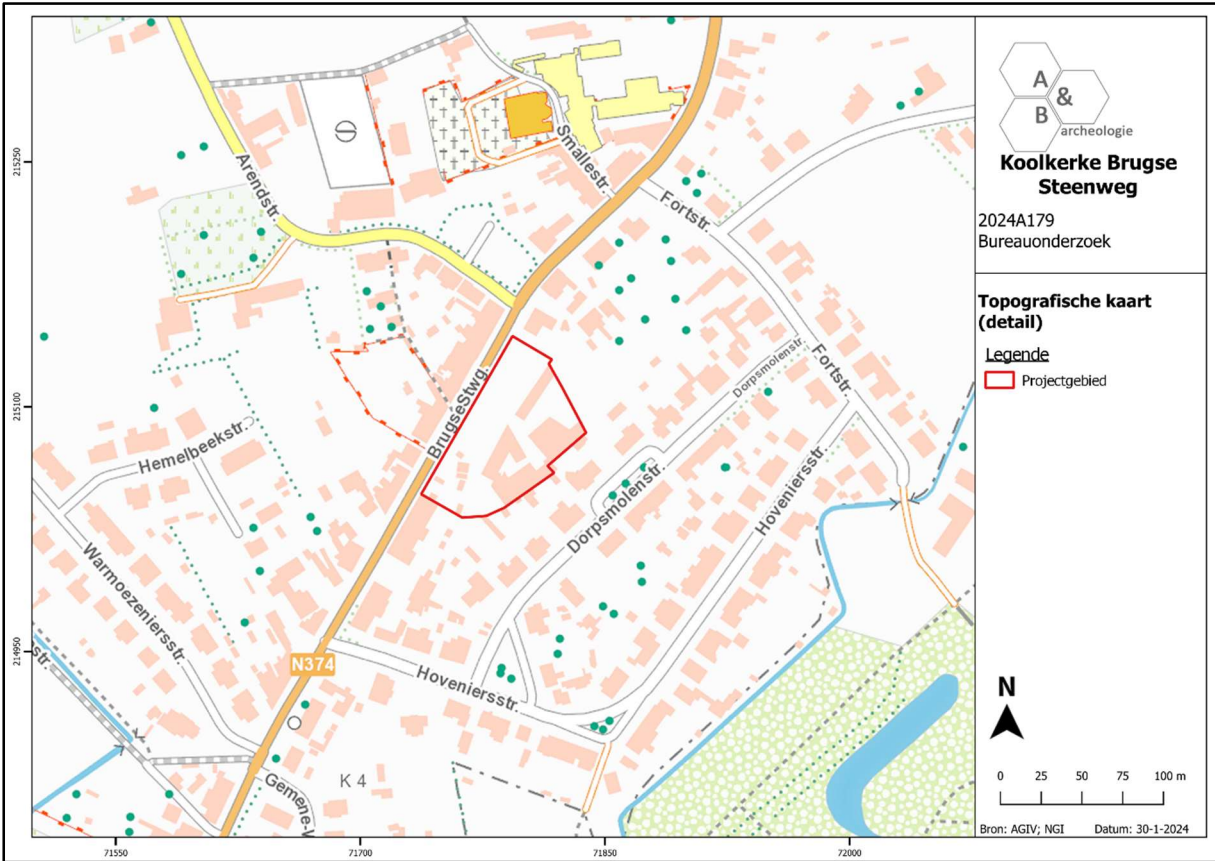
2.3. Landschappelijke ligging

2.3.1. Topografische situering

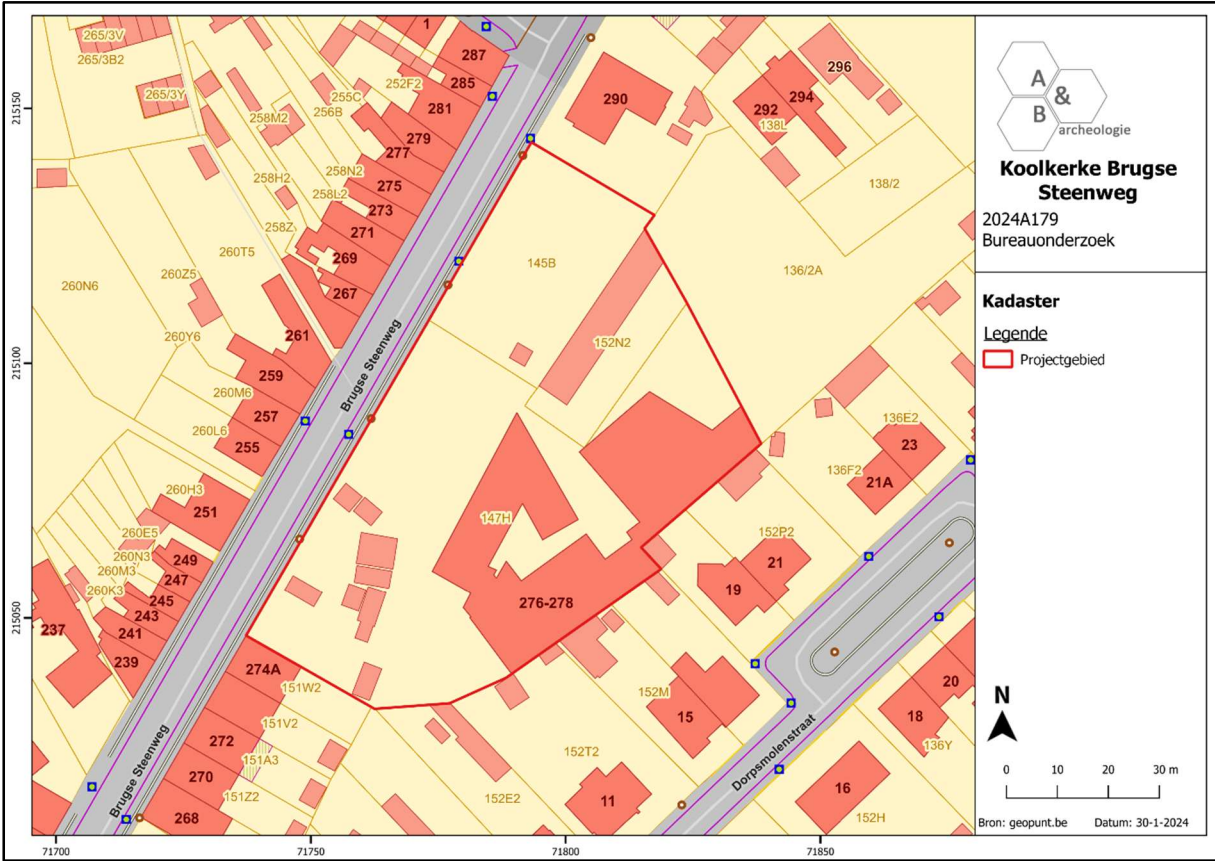
Koolkerke is een deelgemeente van de stad Brugge, gelegen in het noordoosten van de provincie West-Vlaanderen. Koolkerke bevindt zich ten (noord)oosten van de stadskern van Brugge en grenst verder aan Dudzele (Brugge) in het noorden, aan Damme in het oosten, aan Sint-Kruis (Brugge) in het zuidoosten. De Brugse Steenweg (N374) vormt de voornaamste weg doorheen Koolkerke en verbindt Brugge met Westkapelle. De Damse Vaart stroomt tussen Brugge en Damme van zuidwest naar noordoost doorheen Koolkerke. Tussen de Brugse Steenweg en de Damse Vaart is ter hoogte van het plangebied een historisch fort, het zogenaamde Fort van Beieren gelegen. Het plangebied situeert zich in het centrum van Koolkerke, op ca. 150m ten zuiden van de dorpskerk. Het terrein bevindt zich ten oosten van de Brugse Steenweg en wordt verder omsloten door de Fortstraat in het noorden, de Dorpsmolenstraat in het oosten en de Hovenierstraat in het zuiden. Het wordt voornamelijk omgeven door residentiële bebouwing langsheen deze straten. Ten noordoosten is echter nog een onbebouwd perceel aanwezig. Op de bodemgebruikskaat van 2001 wordt het plangebied ingekleurd als 'andere bebouwing' en 'akkerbouw'. Dit komt deels overeen met de huidige situatie waarin het plangebied quasi volledig bebouwd en verhard is.

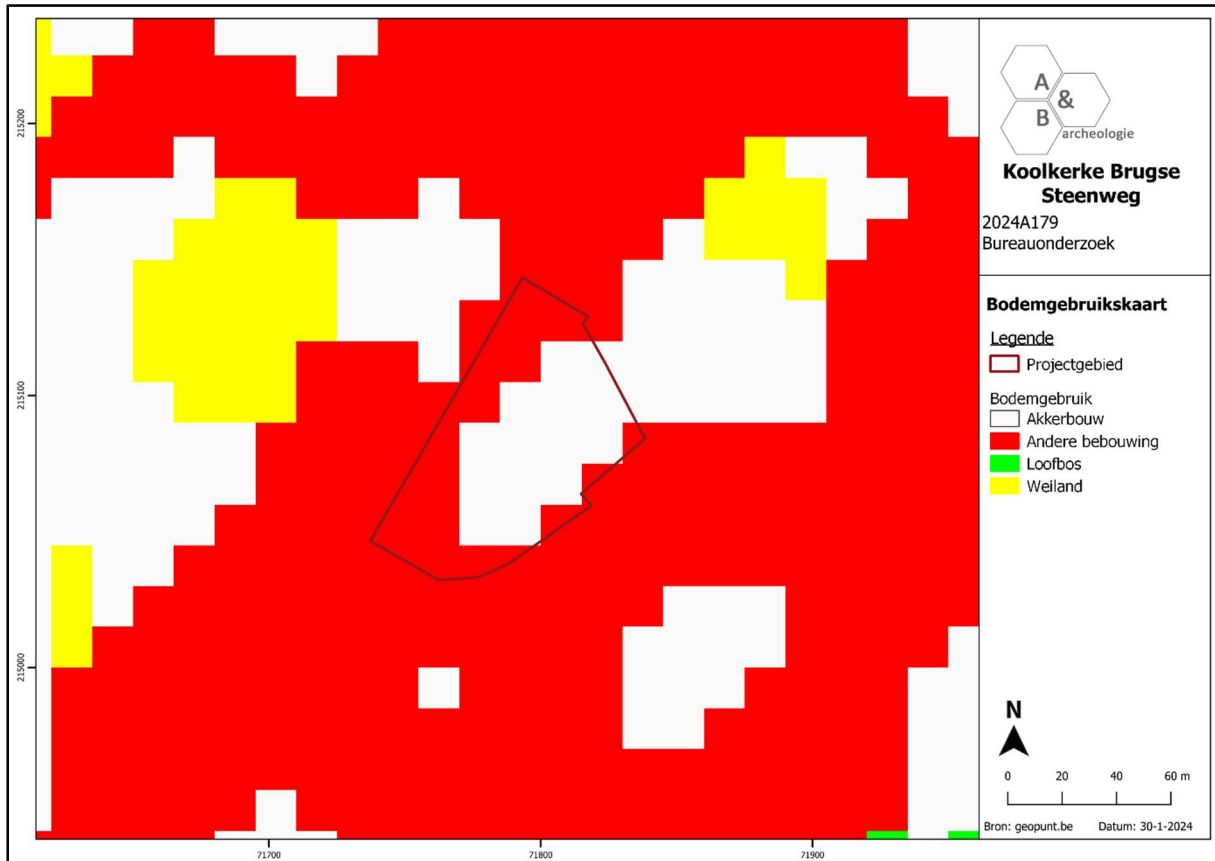
Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

Figuur 7 Zicht op het kadastralplan ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 8 Zicht op de bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

2.3.2. Landschappelijke situering⁶

Koolkerke behoort geologisch gezien tot de Vlaamse Kustvlakte, die doorheen de geschiedenis veel veranderingen onderging. Rond 1000 v.C. was achter de duinengordel een zoetwatermoeras aanwezig dat reikte tot aan de noordkant van de huidige stad Brugge. Op dit moeras vormde zich doorheen de tijd en veenpakket en door opeenvolgende zeetransgressies ontstond een slikken- en schorregebied met getijdengeulen die tegen de Romeinse periode gedeeltelijk dichtslibden. In de vroege middeleeuwen overspoelde het kustgebied opnieuw waardoor in enkele getijdengeulen het veen werd weggeschuurd en een krekenslandschap ontstond. In de kreekgeulen werd (zandige) klei afgezet die aan de basis lag van het ontstaan van de polders. Op de aangeslibde grond groeien planten die het weiden van schapen mogelijk maken. Plaatselijk werden de kreekruggen gebruikt als vluchtweg of werden terpen opgeworpen. Onder meer de Koolkerkse Steenweg/Brugse Steenweg en de Dudzeelse Steenweg zijn relictten van schaapsdriftwegen die vanuit het droge Brugge leidden naar het nog te cultiveren en overstroomde gebied.

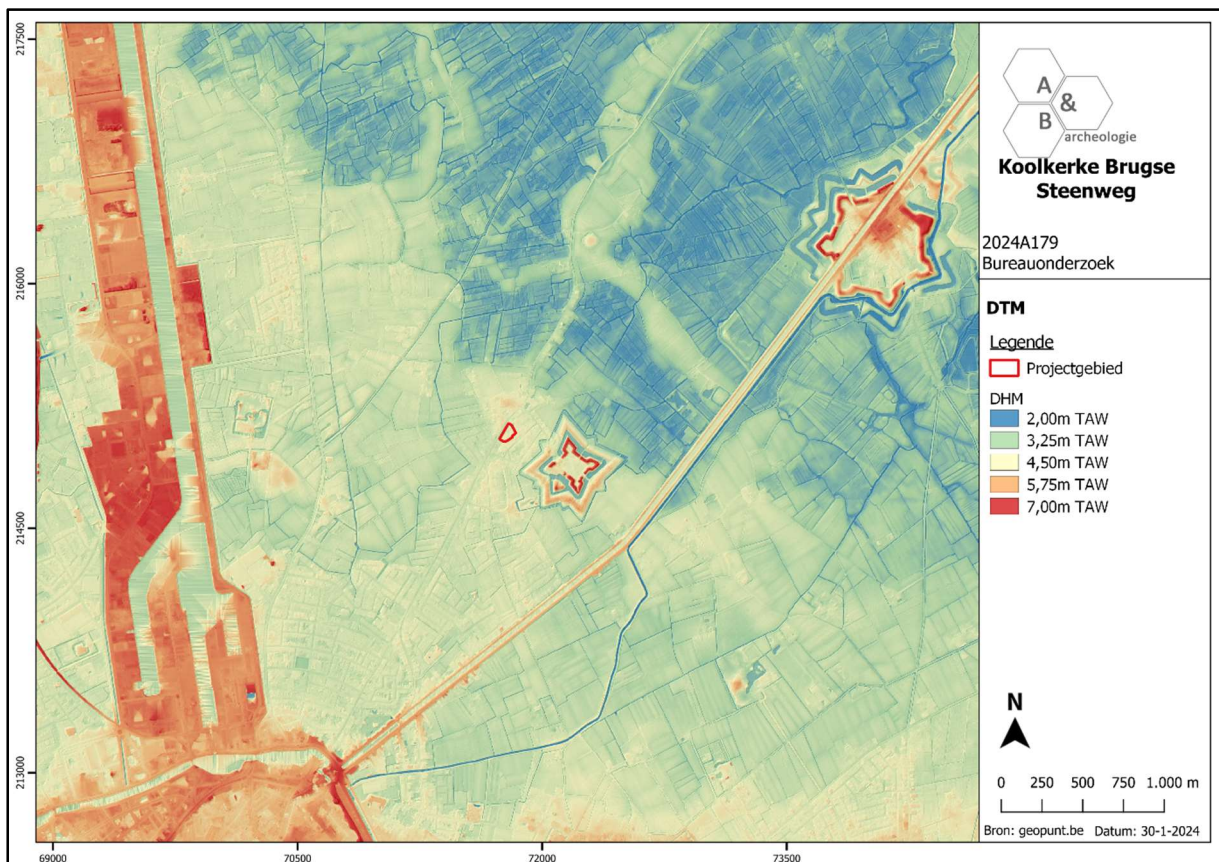
Geografisch gezien behoort Koolkerke tot de Polders, en meer bepaald tot de Zwinstreek. De gemeente kent een relatief vlak landschap met hoogtes die schommelen tussen ca. +2,5m TAW en +4m TAW. Enkele terpen hebben een hoogte van +5m TAW. Hydrografisch zijn voornamelijk het Boudewijnkanaal in het westen en de Damse Vaart in het oosten belangrijk. Verder zorgen

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Koolkerke en Sint-Jozef*.

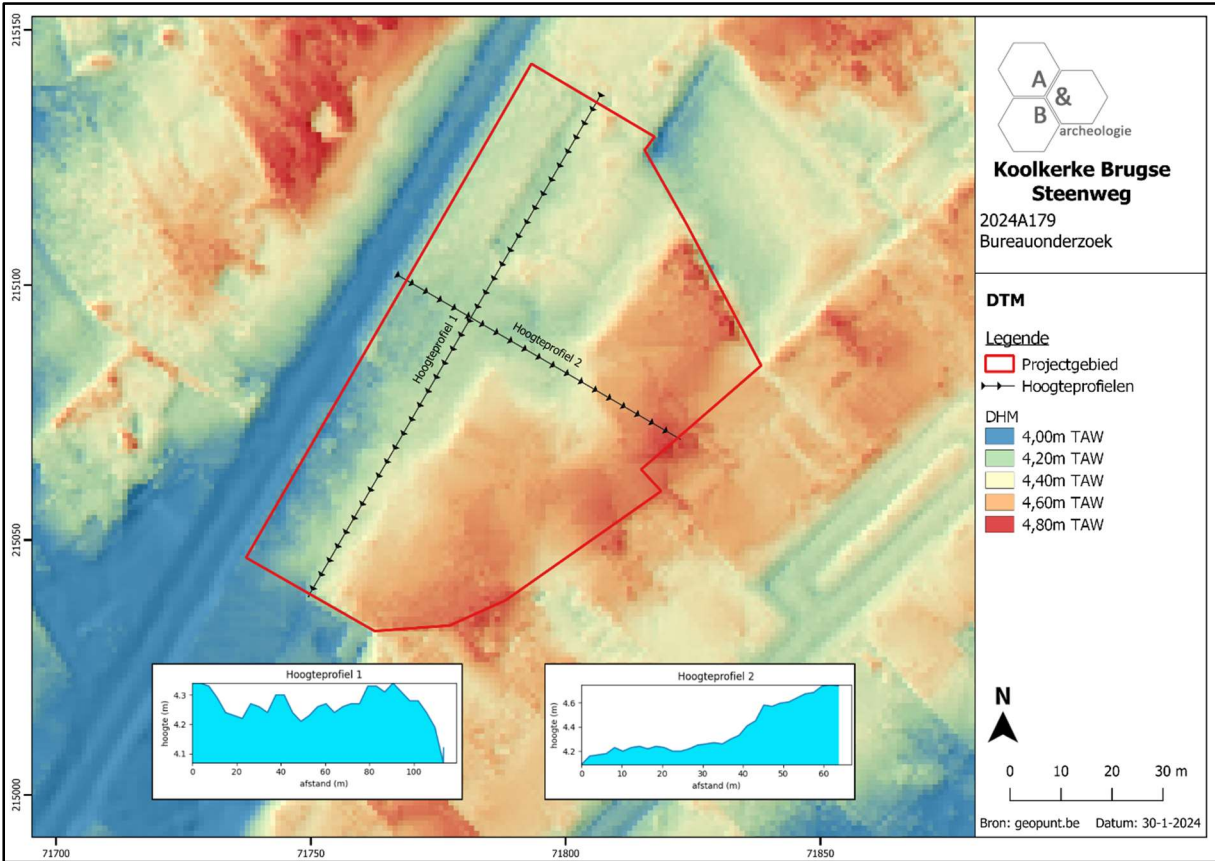
verschillende beken, waaronder de Bommelbeek, de Ronsaardbeek, de Eivoordebeek, de Hemelbeek, de Fortbeek en de Scheidingsbeek voor de afwatering.

Het plangebied bevindt zich in de ietwat hoger gelegen zone rond het dorpscentrum van Koolkerke en kent een reliëf dat toeneemt van de Brugse Steenweg in het westen (ca. +4,0m TAW) naar het oosten (ca. +4,6m TAW).

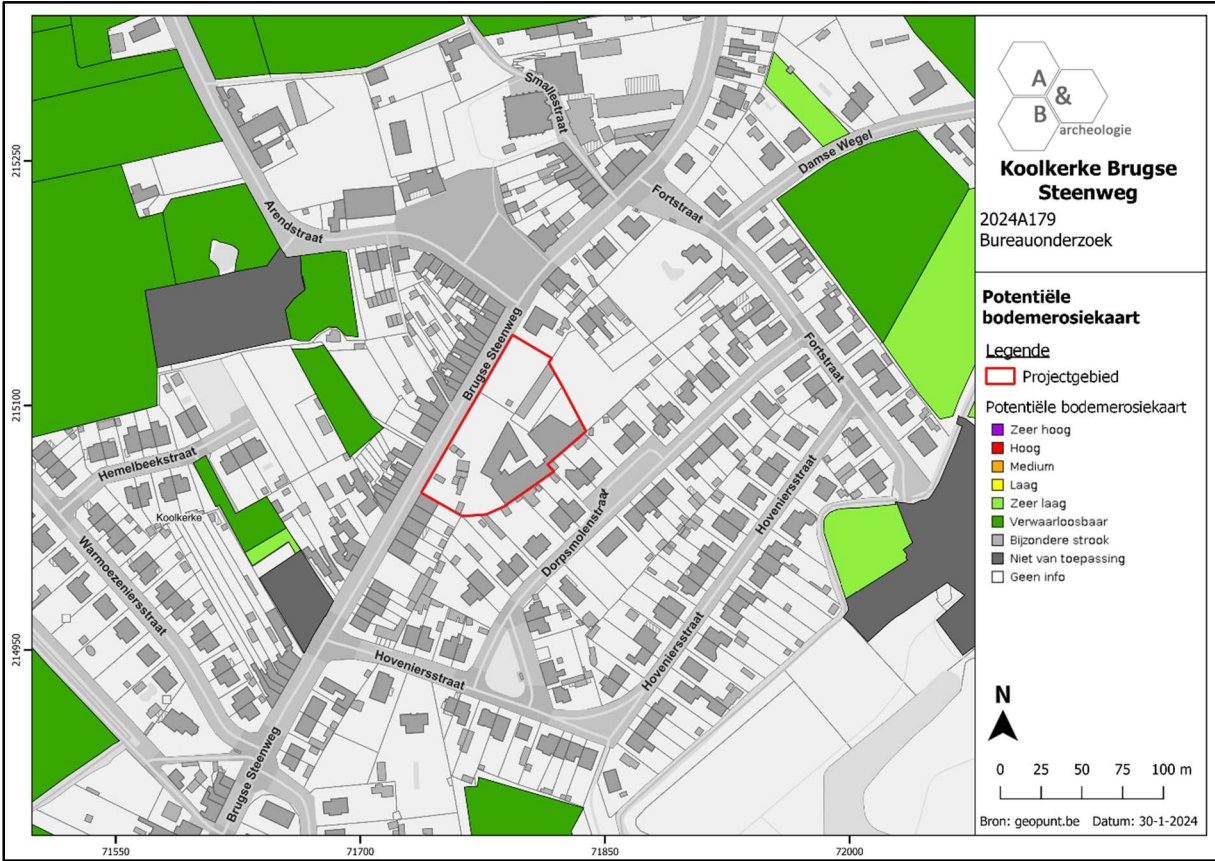
Op de potentiële bodemerosiekaart wordt het plangebied niet ingekleurd. Aan gronden met gelijkaardige landschappelijke kenmerken in de directe omgeving wordt echter een lage tot verwaarloosbare potentiële bodemerosiegraad toegekend. Eenzelfde verwachting geldt voor het plangebied.

Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).

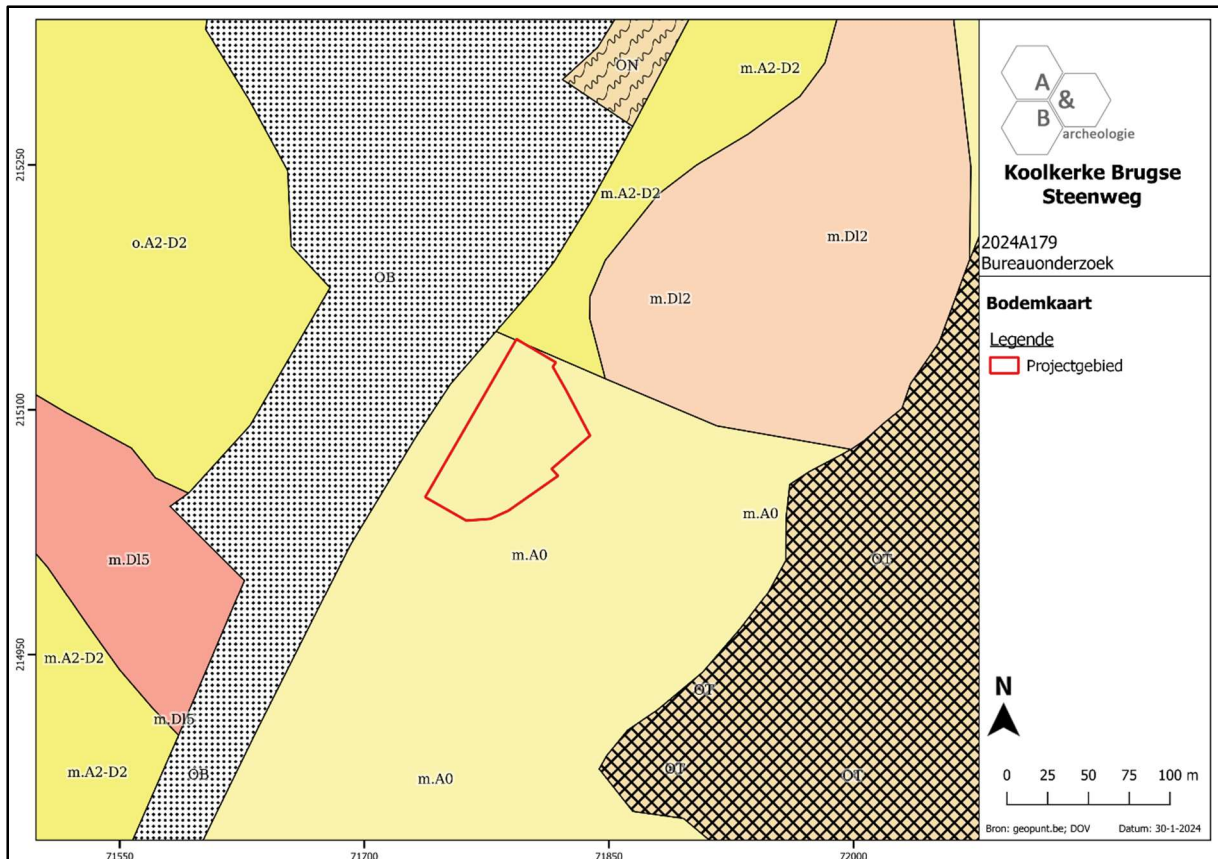
Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).

Figuur 11 Zicht op de potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).

2.3.3. Bodemkundige situering

Op de bodemkaart worden binnen het plangebied kreekruuggronden (type m.A0) aangeduid. De bodems bestaan uit een slibhoudend zand tot klei dat in de diepte overgaat op een lichter materiaal. De gronden zijn ontkalkt tot een diepte van 30 à 40cm. Met uitzondering van de bovenste, humeuze horizonten is het bodemprofiel zwak roestig gevlekt. Dergelijke gronden kennen geen wateroverlast maar zijn soms te droog in de zomer.

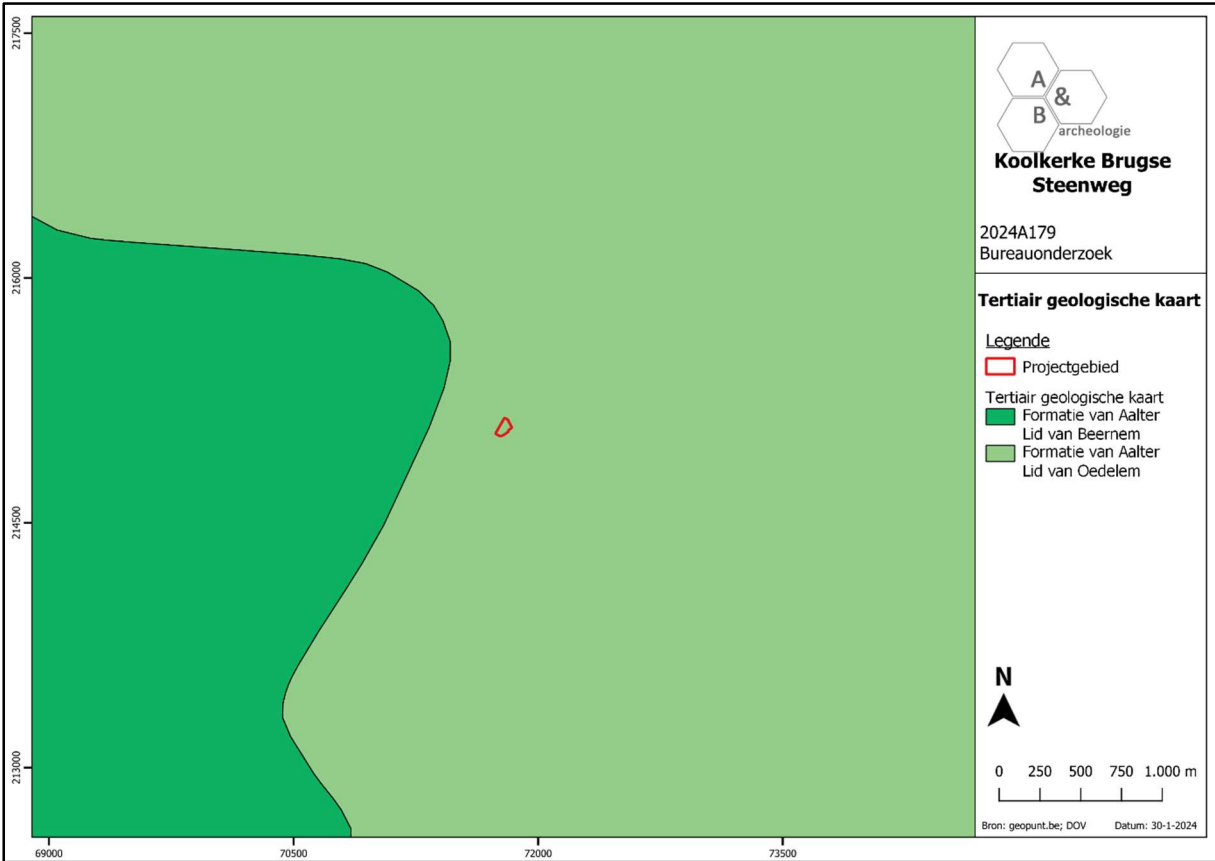

Figuur 12 Zicht op de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: DOV).

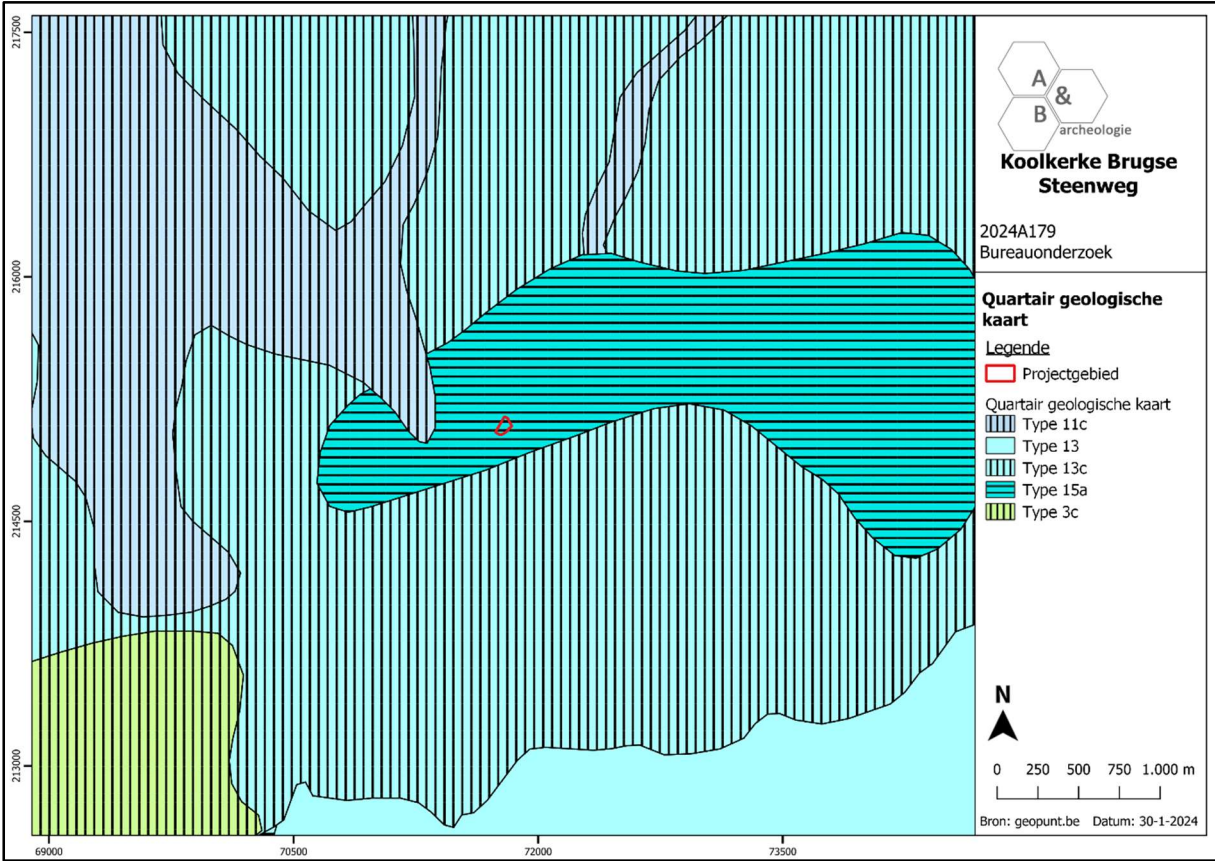
2.3.4. Geologische situering

De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie Aalter, het Lid van Oedelem. Deze geologische eenheid bestaat uit een donkergrijs tot bleekgrijs zeer fijn, kalkhoudend zand met kleiige eenheden waarbinnen zandsteenbanken en (soms zeer veel) schelpen voorkomen.

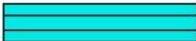
De Quartair geologische kaart geeft aan dat het plangebied bestaat uit het type 15a: fluviale afzettingen (a) boven op de Pleistocene sequentie (15). De Quartaire sequentie bestaat bovenaan uit fluviale afzettingen uit het Holoceen of mogelijk Tardiglaciaal (**FH**). Hieronder komen eolische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) (**ELPw**) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) voor. Deze kunnen echter ook afwezig zijn. Onderliggend bevinden zich opeenvolgend fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) (**FLPw**), getijdenafzettingen van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen) (**GLPe**) en fluviale afzettingen van het Saaliaan (Midden-Pleistoceen) (**FMPs**).

Figuur 13 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

Figuur 14 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).

15a	
	
FH	* De karteereenheid is mogelijk afwezig. FH Fluviatiele afzettingen (organochemisch en primair inclus), afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).
ELPw en/of HQ	
FLPw	ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.
GLPe	HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.
FMPs	FLPw Fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).
	GLPe Getijdenafzettingen (mariene en estuariene) van het Eemiaan (Laat-Pleistoceen).
	FMPs Fluviatiele afzettingen van het Saaliaan (Midden-Pleistoceen).

Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart: type 15a (bron: geopunt.be).

2.4. Historische situering

2.4.1. Koolkerke⁷

In de Merovingische periode bestond de 'pagus Flandrensis' uit drie kroondomeinen: Snellegem, Sijsele en Weinebrugge. Rond 875 n.C. splitste de parochie van Onze-Lieve-Vrouw zich af van Sijsele en rond 1150 werd te Koolkerke wellicht een eerste kerk opgericht. 'Coolkercke' wordt echter pas voor het eerst vermeld in 1243. De naam Koolkerke verwijst vermoedelijk naar een kerk die gelegen is op een 'kool', een hoger gelegen plaats.

Het gebied werd echter reeds veel vroeger bewoond door de mens. Belangrijk voor de geschiedenis van Koolkerke is het sterk variërende landschap nabij de kustvlakte. Zo bevond zich ten noorden van Brugge rond 1000 v.C. een groot zoetwatermoeras dat door geleidelijke veengroei verveende. Door opeenvolgende zeetransgressies werd het omgevormd tot een slikken- en schorregebied met getijdengeulen die stilaan dichtslibden. Rond de 2de-3de eeuw n.C. was in dit landschap Gallo-Romeinse bewoning aanwezig in de omgeving van Fort Lapin. Tijdens de vroege middeleeuwen (4de-8ste eeuw n.C.) overspoelde het kustgebied opnieuw en werden verschillende getijdengeulen uitgeschuurd waardoor een krekenslandschap ontstond. Door afzettingen van klei of zandige klei in deze kreekgeulen ontstonden de polders. Op de aangeslibde grond groeide een vegetatie die toeliet om schapen te laten grazen. Plaatselijk werden de kreekruigen gebruikt als vluchtweg of werden terpen opgeworpen. Wegen als de Koolkerkse Steenweg/Brugse Steenweg en de Dudzeelse Steenweg zijn relictten van schaapsdriften die vanuit het veilige en droge Brugge naar het te cultiveren en overstroomde gebied ten noorden ervan leidden. Vanuit het schorregebied met boerderijen werd het land in cultuur gebracht. De schaapsweiden werden graaslanden en werden vervolgens veelal als akkerland gebruikt. In het begin van de 11de eeuw gaf de graaf van Vlaanderen enkele gronden gelegen tussen Dudzele en Koolkerke aan de Gentse Sint-Baafsabdij die ze kon gebruiken als schaaps- en graasweiden. In de 11de en 12de eeuw werd het gebied ten noordoosten van Brugge geleidelijk drooggelegd door de aanleg van dijken. Tijdens de grote springvloed van 1134 werd een bres geslagen in de kustlijn waardoor het Zwin gevormd werd. Het overstroomde gebied werd ten westen begrensd door dijken. In het zuiden kwam een gebied tussen Brugge – Sint-Kruis – Moerkerke onder water te staan. Iets voor 1180 liet graaf Filips van de Elzas een dam bouwen op de Zwingel. Deze dam, die in 1217 nog Hondsdam heette, ontwikkelde zich tot de stad Damme die in 1180 stadsrechten verkreeg. In diezelfde periode werd eveneens de Damse Vaart gegraven, waardoor Damme zich als belangrijke voorhaven van Brugge ontwikkelde. Door onder meer inpolderingen begon de Zwingel te verzanden. Dit proces voltrok zich gedurende de 15de-16de eeuw. In een poging om Brugge opnieuw te voorzien van een duurzame verbinding met de zee werd tussen 1548 en 1567 het Oude Zwin, dat tegen het einde van de 13de eeuw reeds verzand en praktisch onbevaarbaar was, heruitgegraven. Hierdoor verloor Damme haar belang als overslaghaven. Ook deze waterweg verzandde echter. Tussen 1618 en 1622 werd daarom een nieuw kanaal gegraven tussen Brugge en Oostende, grotendeels in de natuurlijke loop van de (leper)lee. In 1664 werd de Handelskom gegraven en werd het Fort Lapin aangelegd ter verdediging ervan. Het heeft echter nooit als verdediging moeten fungeren. Wel werd het tijdens de Spaanse Successieoorlog gebruikt als opslag- en verblijfplaats voor de Fransen. Verder noordwaarts, tussen de Noorweegse Kaai en de Brugse Steenweg bevindt zich het Fort van Beieren dat zijn oorsprong kent in

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Koolkerke en Sint-Jozef*.

een Frans legerkamp dat in 1703 werd omgebouwd tot fort. Ook deze versterking werd nooit belegerd en na de Oostenrijkse Successieoorlog raakte het gebouw in verval. Op heden is het beschermd als landschap. Rond 1800 werd de 'Sluysse Vaart' gedempt en in 1811 besliste Napoleon dat de Damse Vaart heruitgegraven moest worden waardoor de handelsrelaties tussen Brugge en Damme herleefden. De aanleg van het zeekanaal tussen Brugge en Zeebrugge (Boudewijnkanaal) zorgde er vanaf 1896 voor dat Brugge opnieuw een rechtstreekse verbinding met de zee genoot.

Gedurende het ancien régime was het grondgebied van Koolkerke verdeeld over vier feodale besturen. Zo behoorde het gebied tussen de kerk van Koolkerke en de Damse Vaart tot het ambacht van Oostkerke dat werd bestuurd vanuit de Watering van Romboutswerve. Het gebied ten westen van de kerk tot aan het Lisseweegs Vaartje behoorde tot het ambacht Dudzele en werd bestuurd door de Watering van Grootreygaertsvliet. Het zuidelijke deel van Koolkerke maakte deel uit van de Paallanden van Brugge. Dit gebied viel onder de jurisdictie van de stad en werd tussen 1275 en 1283 afgebakend door grenspalen. Tot slot waren op het grondgebied enkele enclaves (het Proostse en het Kanunnikse) aanwezig die behoorden tot de heerlijkheid van Sint-Donaas.

Koolkerke bleef tot in het midden van de 19de eeuw een landbouwdorp met eerder schaarse bebouwing. Voornamelijk langs de Dudzeelse Steenweg en de in 1845 aangelegde Koolkerkse Steenweg/Brugse Steenweg was sprake van aaneengesloten bebouwing. Aan de Handelskom waren nog steeds een aantal scheepswerven en handelszaken aanwezig. Vanaf het midden van de 19de eeuw vond echter een toenemende industrialisatie plaats. Met de aanleg van de haven en het zeekanaal rond 1900 vonden voornamelijk in het zuidelijke deel van Koolkerke ingrijpende wijzigingen plaats. In de 20ste eeuw zorgde de vestiging van enkele nijverheden vanuit de stad voor een tweede bevolkingstoename. Langzaam vergroot Koolkerke steeds meer met de stedelijke agglomeratie van Brugge en de industriële as Brugge-Zeebrugge.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd Koolkerke vanwege de aanwezigheid van de Brugse haven verschillende malen geconfronteerd met militaire activiteiten. Zo streken de Duitse troepen er neer en maakten van de havenmuur een versterkte vesting. De haven zelf werd gebruikt als uitvalsbasis voor de duikboten. In 1917 werd aan de Dudzeelse Steenweg een groot vliegveld aangelegd. Bij de terugtrekking van de Duitse troepen in oktober 1918 werd de haven volledig vernietigd.

2.4.2. Brugse Steenweg⁸

De Brugse Steenweg ontstond wellicht als schapenwegel in het voormalige schorregebied waarvan een terp aan de oostkant op het einde van de weg een getuige is. De weg volgde de loop van het Oude Zwin, een kanaal dat rond 1290 werd gegraven en toen uitliep in de monding van het Zwin. In 1564 werd in de bedding van het Oude Zwin een nieuw kanaal, de zogenaamde 'Sluysse Vaart' of 'Proostse Vaart', uitgegraven. Deze waterloop werd rond 1800 opnieuw gedempt waarna in 1845-1846 op de westelijke dijk een steenweg met barrièrerecht werd aangelegd. Vandaag zijn de voormalige dijken langs de weg nog maar amper te herkennen.

Tot vrij recent kende de omgeving van de Brugse Steenweg een landelijk karakter met schaarse bebouwing. Zo wordt op de 19de-eeuwse kaarten slechts een kleine concentratie van huizen afgebeeld langs de steenweg en worden enkele landerijen aangeduid, alsook een groot aantal herbergen. Ook de

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg*.

dorpsmolen, die werd afgebroken in 1907, situeerde zich langs de Brugse Steenweg, binnen het huidige plangebied.

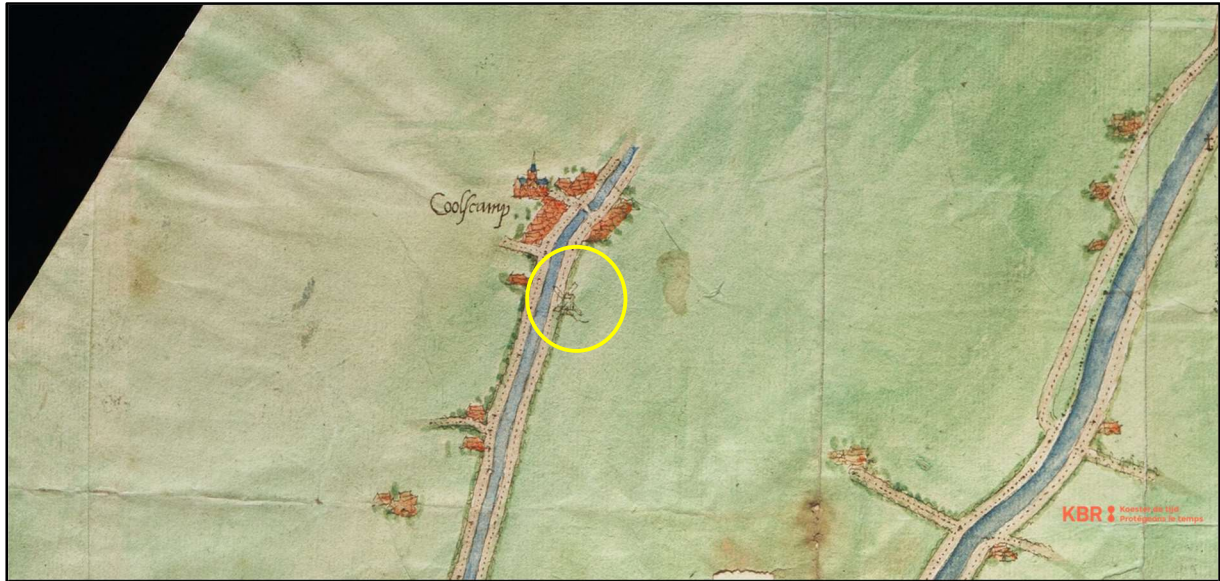
2.4.3. Dorpsmolen⁹

De Dorpsmolen van Koolkerke situeerde zich in het zuidelijke deel van het plangebied. Het was een houten korenwindmolen op een molenwal, gelegen naast de dijk van het Oude Zwin/Sluysse Vaart. De staakmolen ging terug tot in de 15de eeuw en was in 1701 in eigendom van de familie Busset. Voor 1834 was de molen in handen van Livinus Pauwaert-Vandenbussche die hem in 1856 bij zijn overlijden naliet aan zijn weduwe. In 1885 werd de molen verkocht aan Gustavus Demeulenaere-Wildermeersch, die aannemer was te Brugge. Na zijn overlijden kwam de molen in 1901 toe aan zijn weduwe en kinderen. Weduwe Helena Deneve hertrouwde in 1905 met Theophile Paridaen die in 1907 een bouwaanvraag indiende om een mechanische maalderij te bouwen bij zijn woning. De staakmolen werd in deze periode gesloopt en vervangen door de maalderij. Volgens mondelinge overlevering zou de molen ingestort zijn maar andere bronnen beweren dat de molenaar de molen zelf liet instorten omdat de herstellingen te kostelijk zouden zijn geworden.

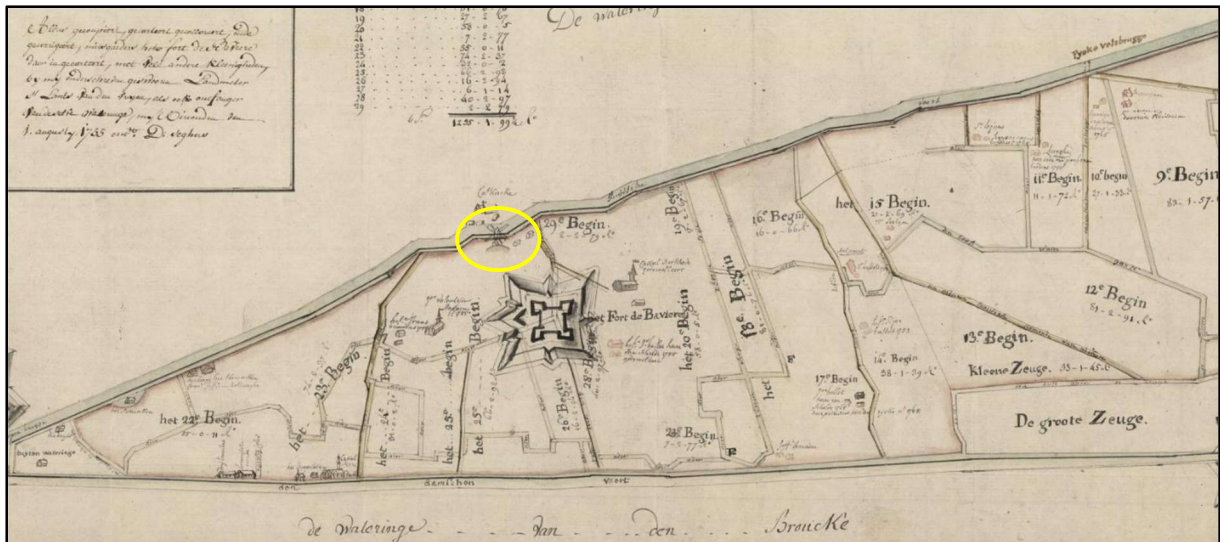
2.4.4. Plangebied

Het plangebied bevindt zich in het dorpscentrum van Koolkerke, op ca. 150m ten zuiden van de parochiekerk. Op een kaart uit 1550-1565 wordt het terrein gesitueerd langs de 'Sluysse Vaart'. De dorpsmolen wordt op deze kaart aangegeven ter hoogte van het plangebied, dat verder onbebouwd lijkt te zijn. Op een kaart uit 1674-1737 wordt het Fort van Beieren aangegeven ten oosten van het plangebied, dat zich nog steeds langs de 'Sluysse Vaart' of 'Sluijsseke' bevindt. Ook de dorpsmolen kan worden opgemerkt binnen het plangebied. Ten noorden ervan worden twee gebouwen aangegeven, die mogelijk binnen het plangebied vallen. De Ferrariskaart uit 1777 geeft eveneens aan dat het plangebied zich ten oosten van de 'Sluysse Vaart' bevindt. Ter hoogte van het plangebied is een brug aanwezig over deze waterloop. De dorpsmolen bevindt zich in het zuidelijke deel van het terrein. Ten noorden van de molen wordt een L-vormig gebouwvolume afgebeeld. De rest van het plangebied is in de 18de eeuw in gebruik als landbouwgrond rondom deze hoeve. Tegen het midden van de 19de eeuw is de 'Sluysse Vaart' drooggelegd en werd de huidige Brugse Steenweg aangelegd op de westelijke dijk ervan, wat betekent dat de gedempte vaart en de oostelijke dijk erlangs zich in het westelijke deel van het plangebied bevinden. De molen en hoeve blijven echter aanwezig op het terrein. Deze situatie zet zich verder doorheen de 19de eeuw. Zoals hierboven aangehaald wordt de Dorpsmolen in 1907 gesloopt. Hij is dan ook niet langer waar te nemen op de topografische kaart van 1932-1947. De woning blijft echter bestaan. De rest van het plangebied lijkt in de eerste helft van de 20ste eeuw onbebouwd te zijn. Op de orthofoto van 1971 is ten zuidoosten van de huidige woning, die wellicht teruggaat op de 18de-eeuwse bebouwing, een tweede bouwvolume op te merken. Rondom de gebouwen zijn enkele verhardingen aanwezig. Tegen het einde van de 20ste eeuw heeft de bebouwing en verharding zich uitgebreid over het volledige oostelijke en zuidelijke deel van het plangebied. Enkel in het noordwesten is nog een onbebouwde zone te onderscheiden. Hier wordt tegen het begin van de 21ste eeuw ook nog een deel verharding aangelegd langs de Brugse Steenweg. Sindsdien is het grootste deel van het plangebied bebouwd en verhard.

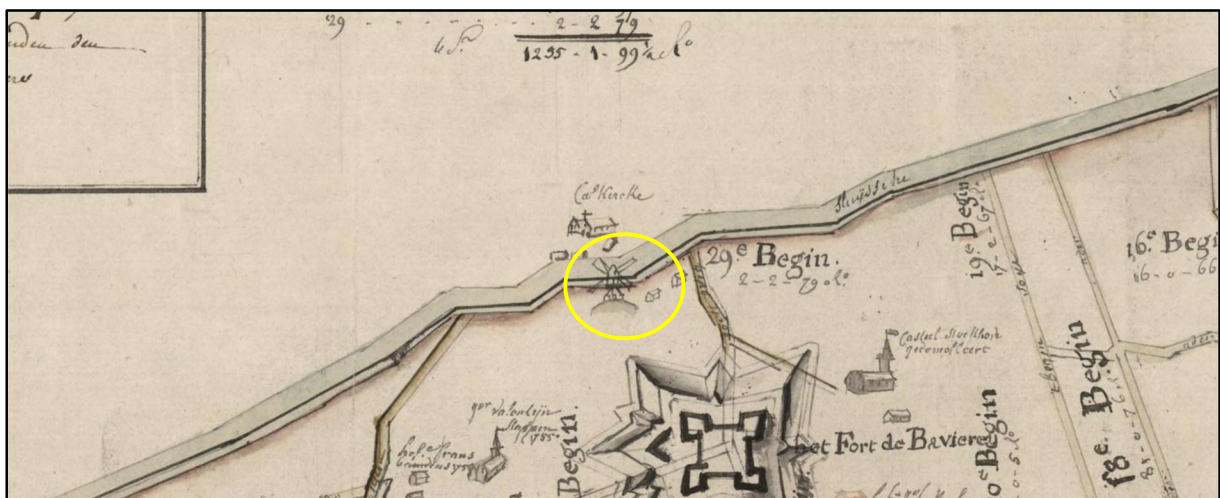
⁹ Denewet, Holemans 2015.

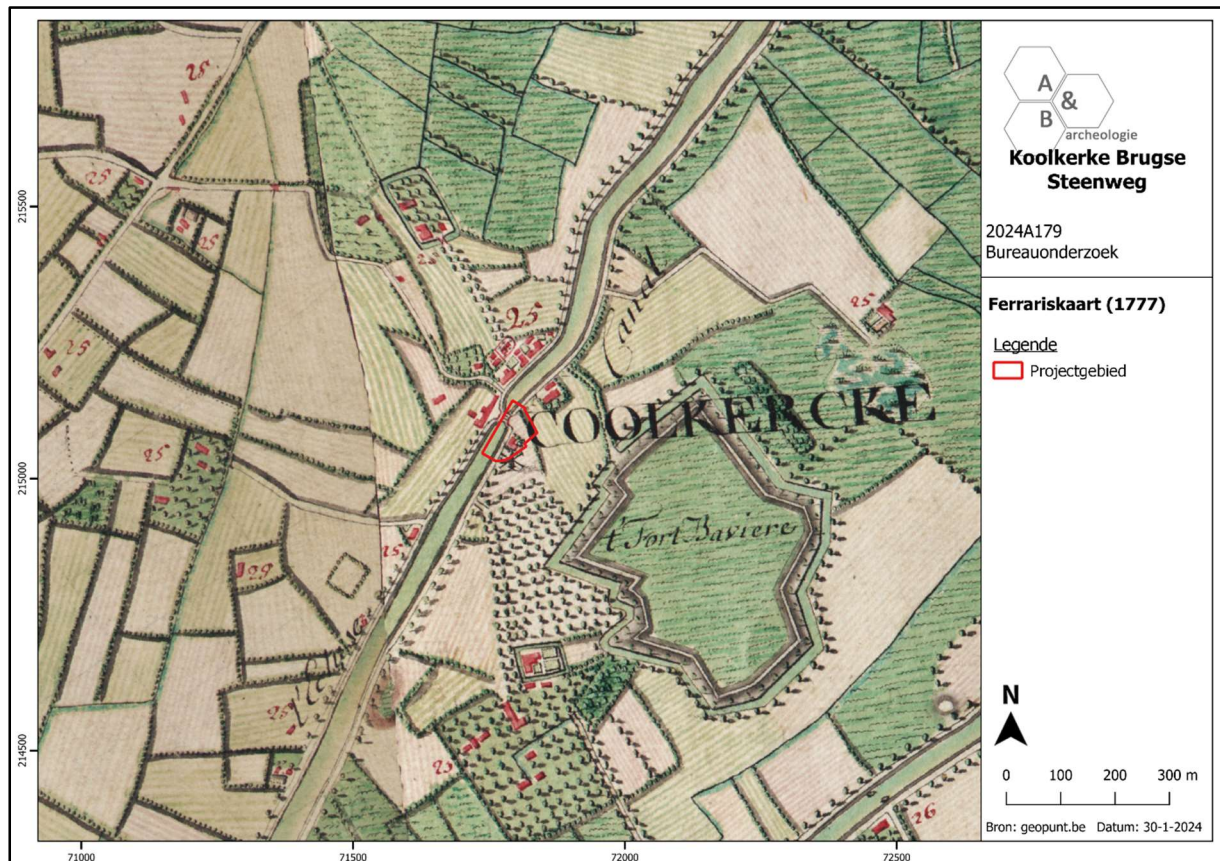
Figuur 16 Benaderende aanduiding van het plangebied op een kaart uit 1550-1565 (bron: cartesius.be).

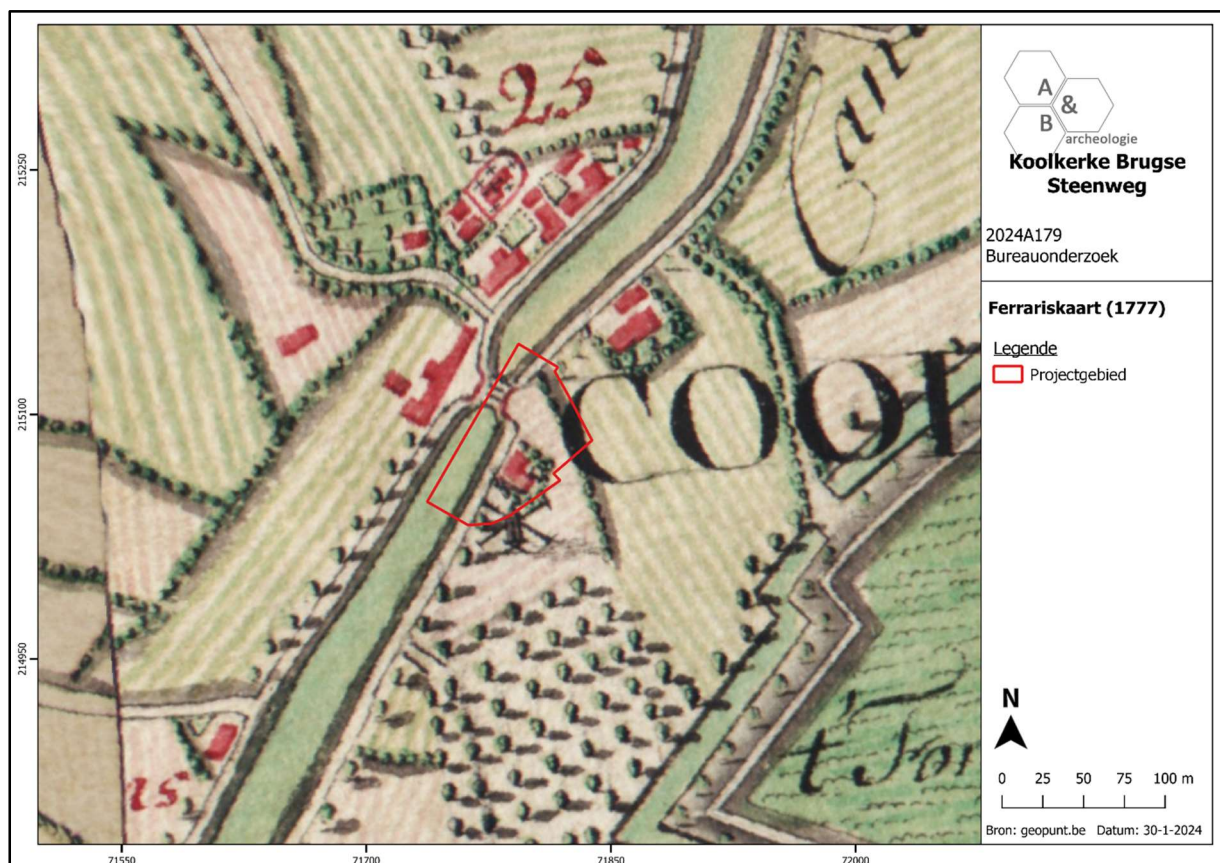
Figuur 17 Benaderende aanduiding van het plangebied op een kaart uit 1674-1737 (bron: cartesius.be).

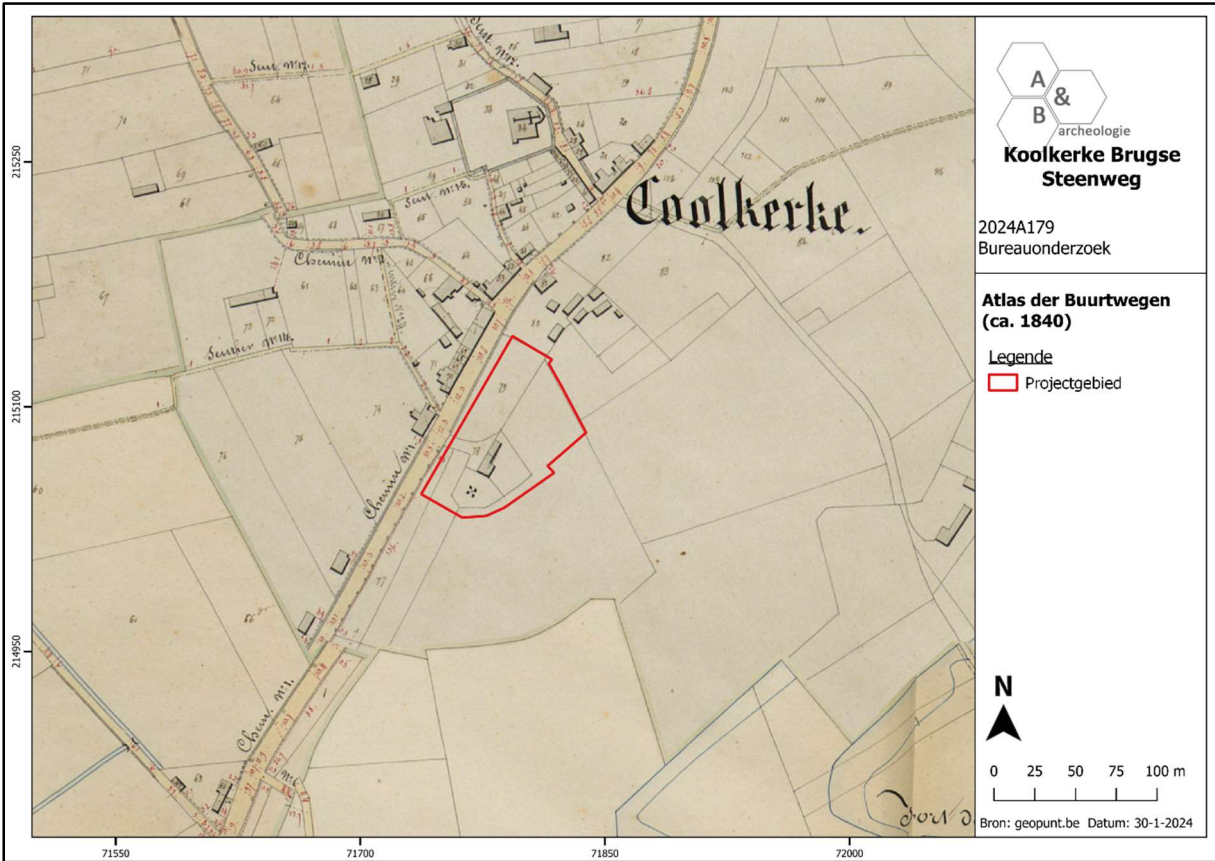
Figuur 18 Benaderende aanduiding van het plangebied op een kaart uit 1674-1737 (detail) (bron: cartesius.be).

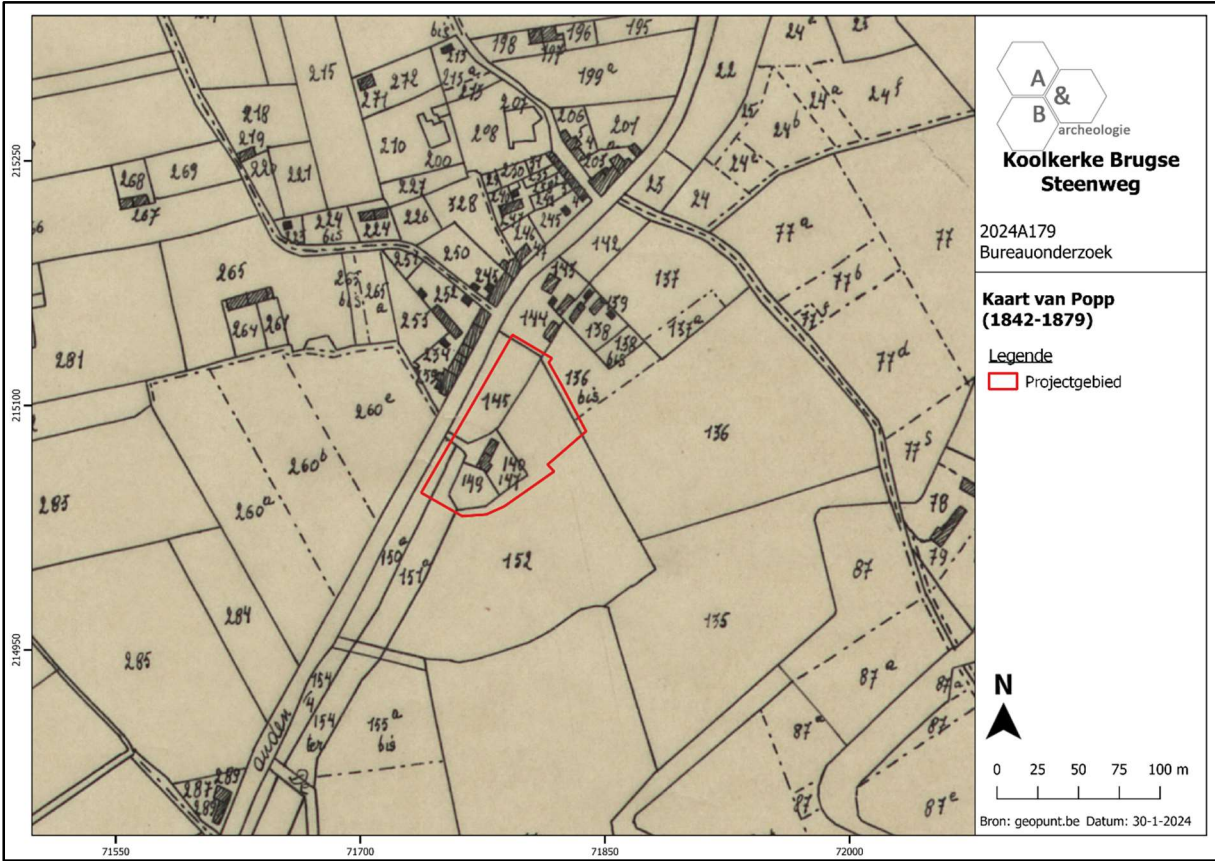
Figuur 19 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

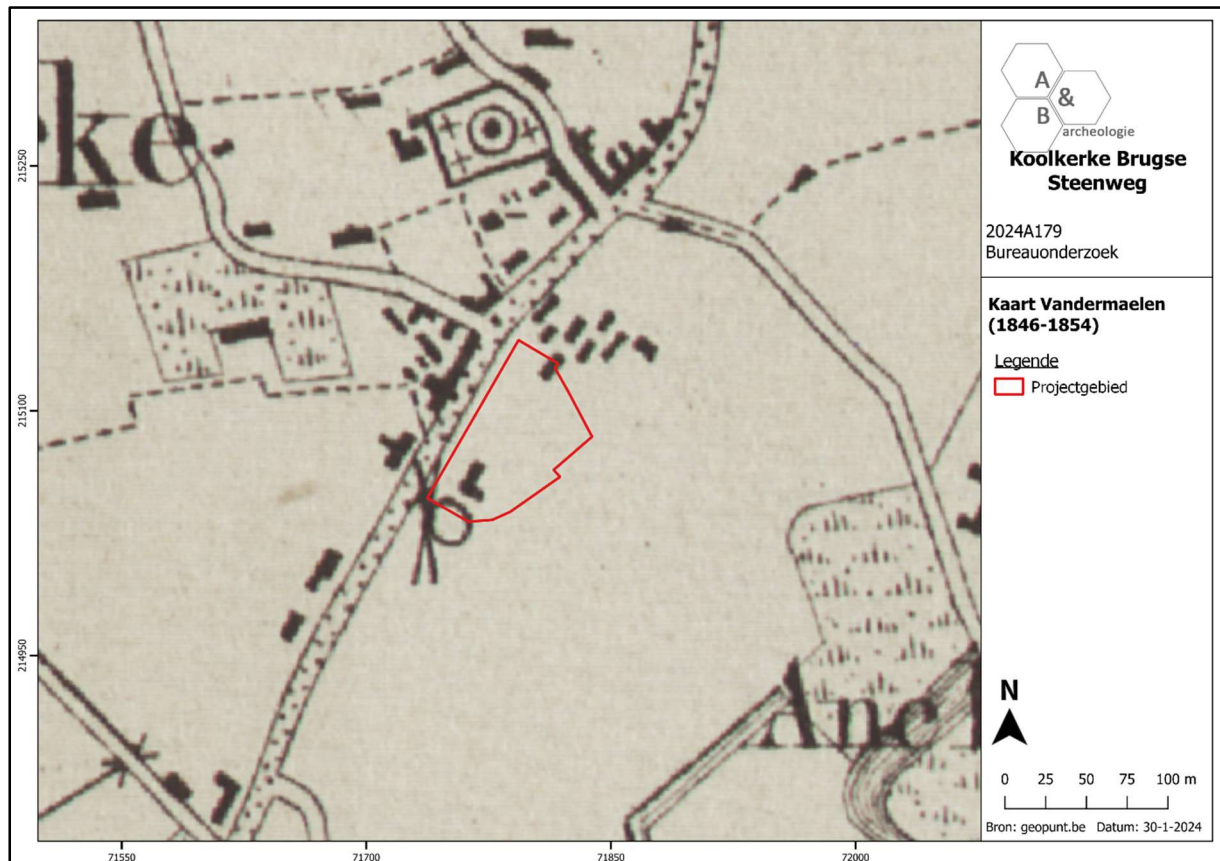
Figuur 20 Detailuitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

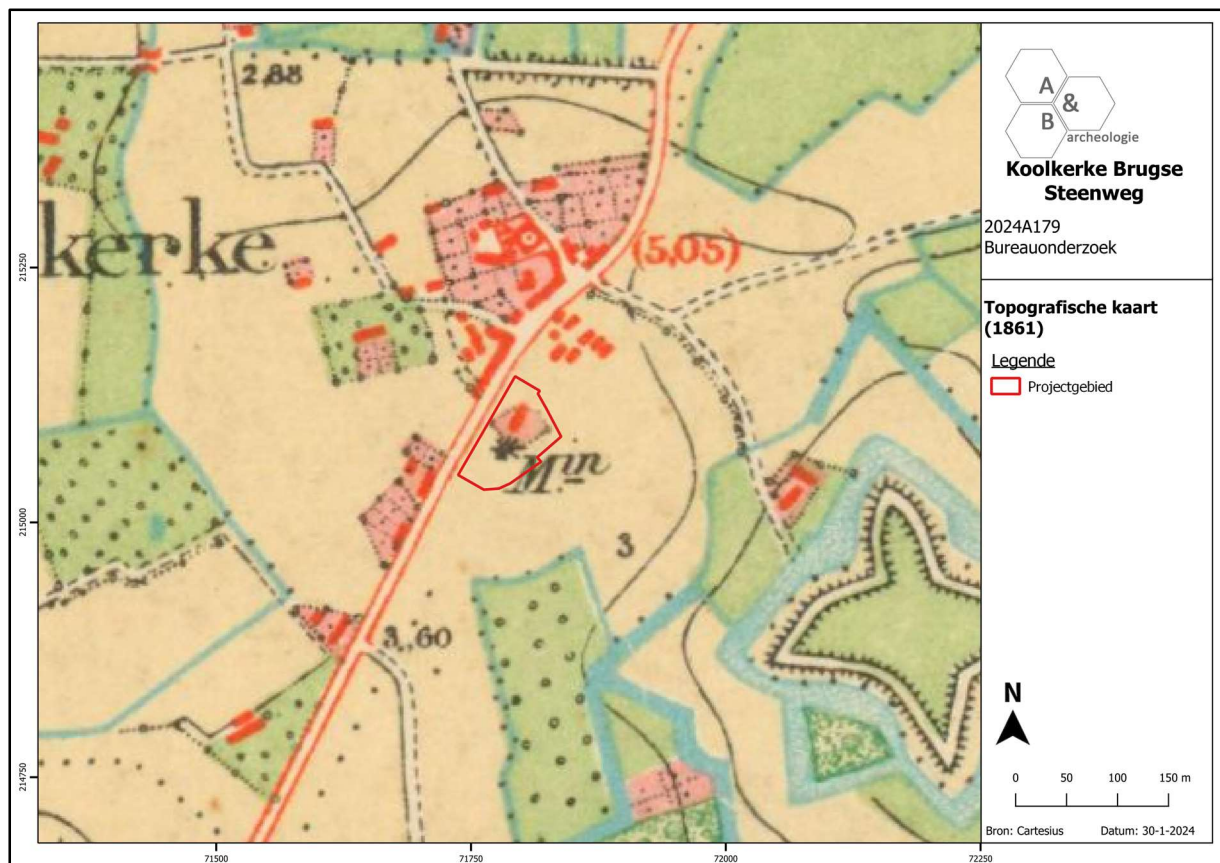
Figuur 21 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

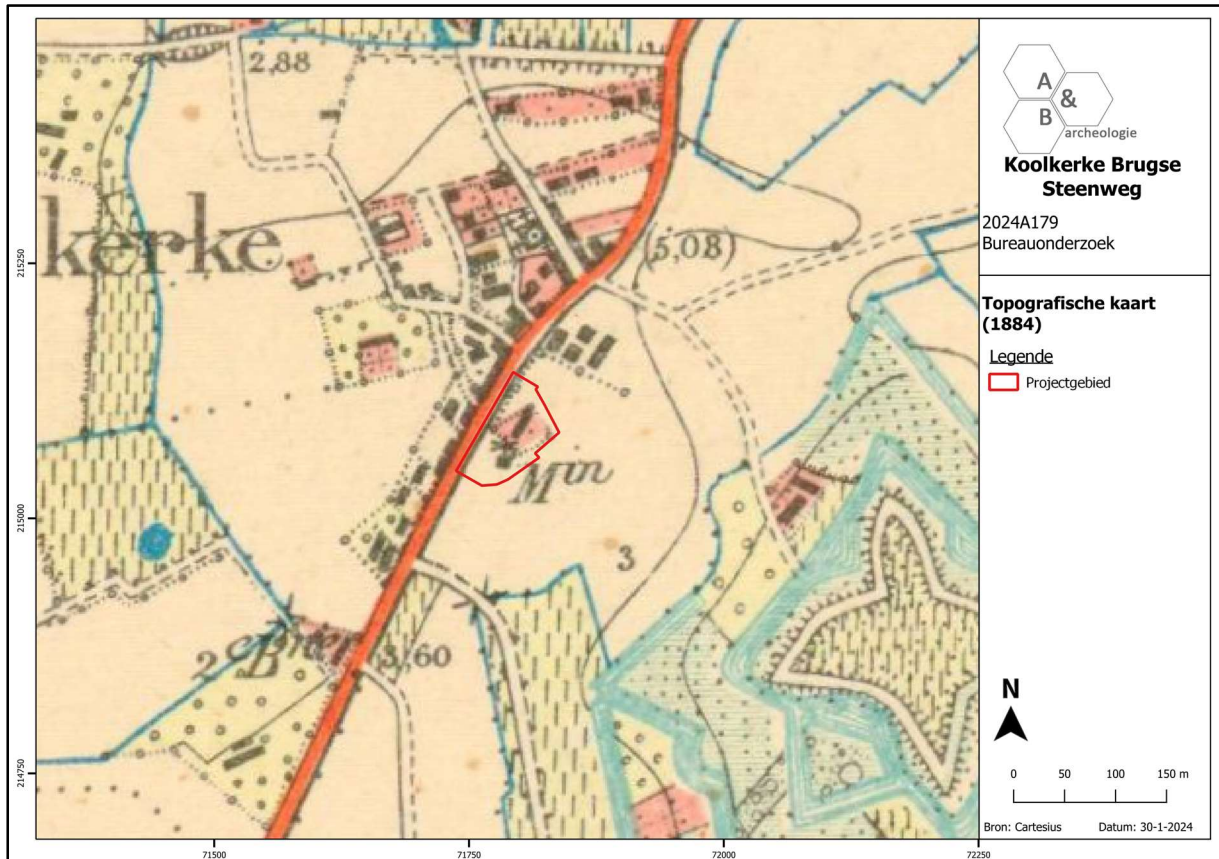
Figuur 22 Uitsnede uit de kaart van Popp met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

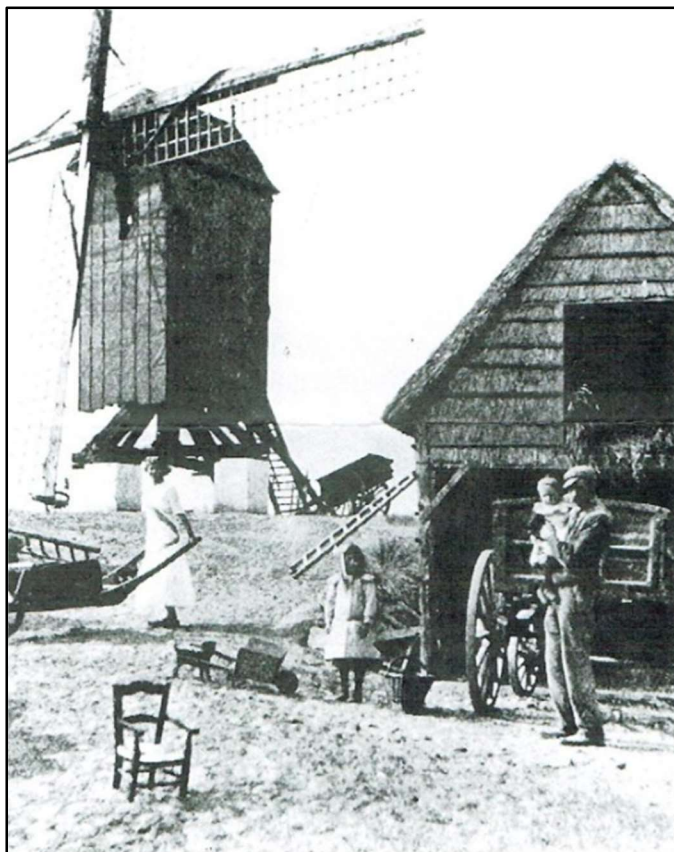
Figuur 23 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

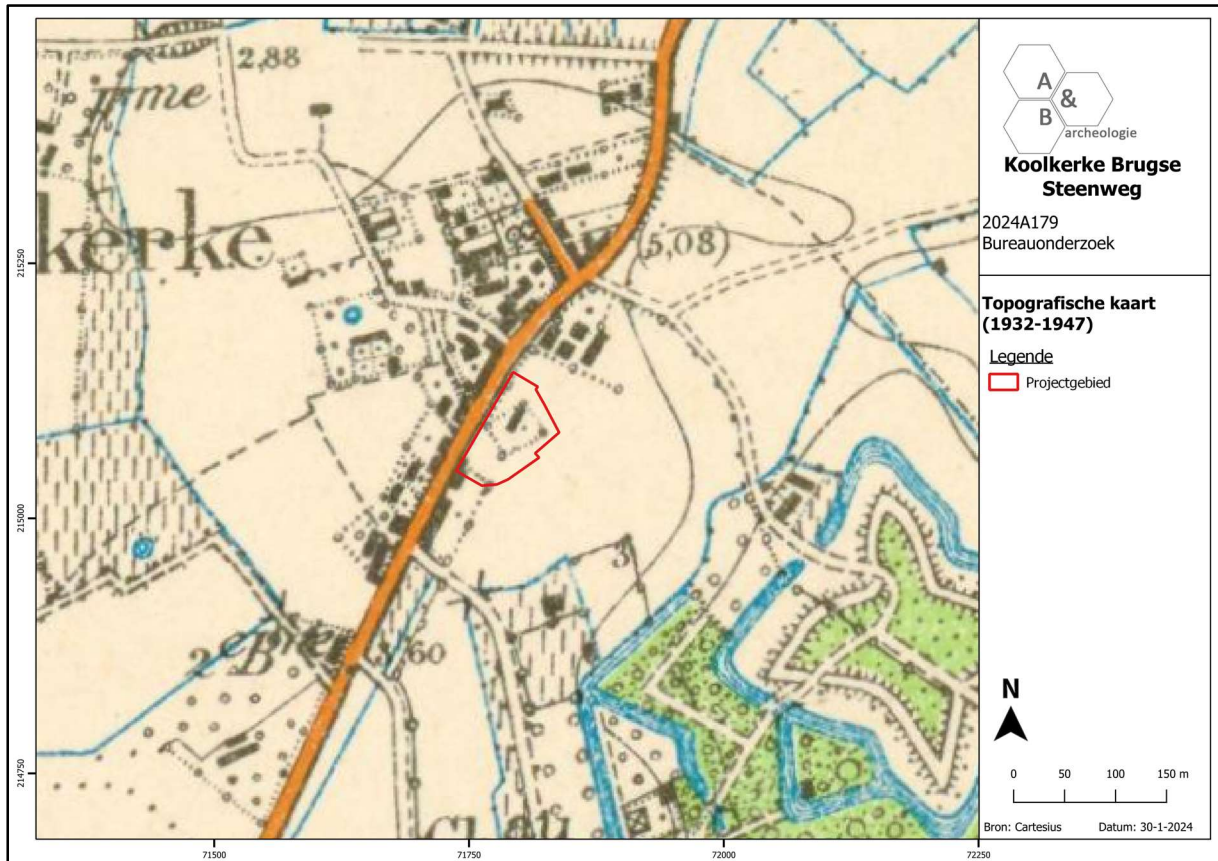
Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1861 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 26 Foto van de Dorpsmolen rond 1905 (bron: Denewet, Holemans 2015).

Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1932-1947 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

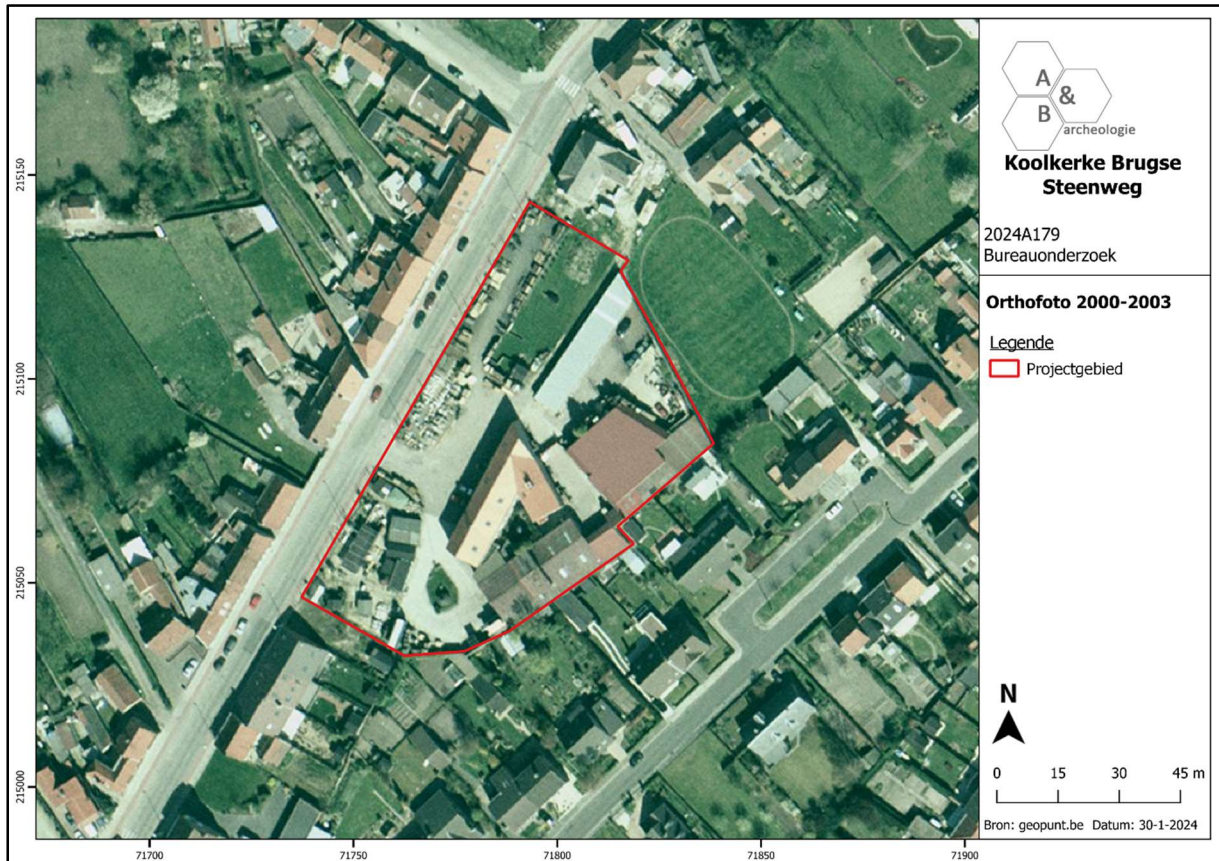
Figuur 28 Uitsnede uit de topografische kaart van 1951 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).

Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).

Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).

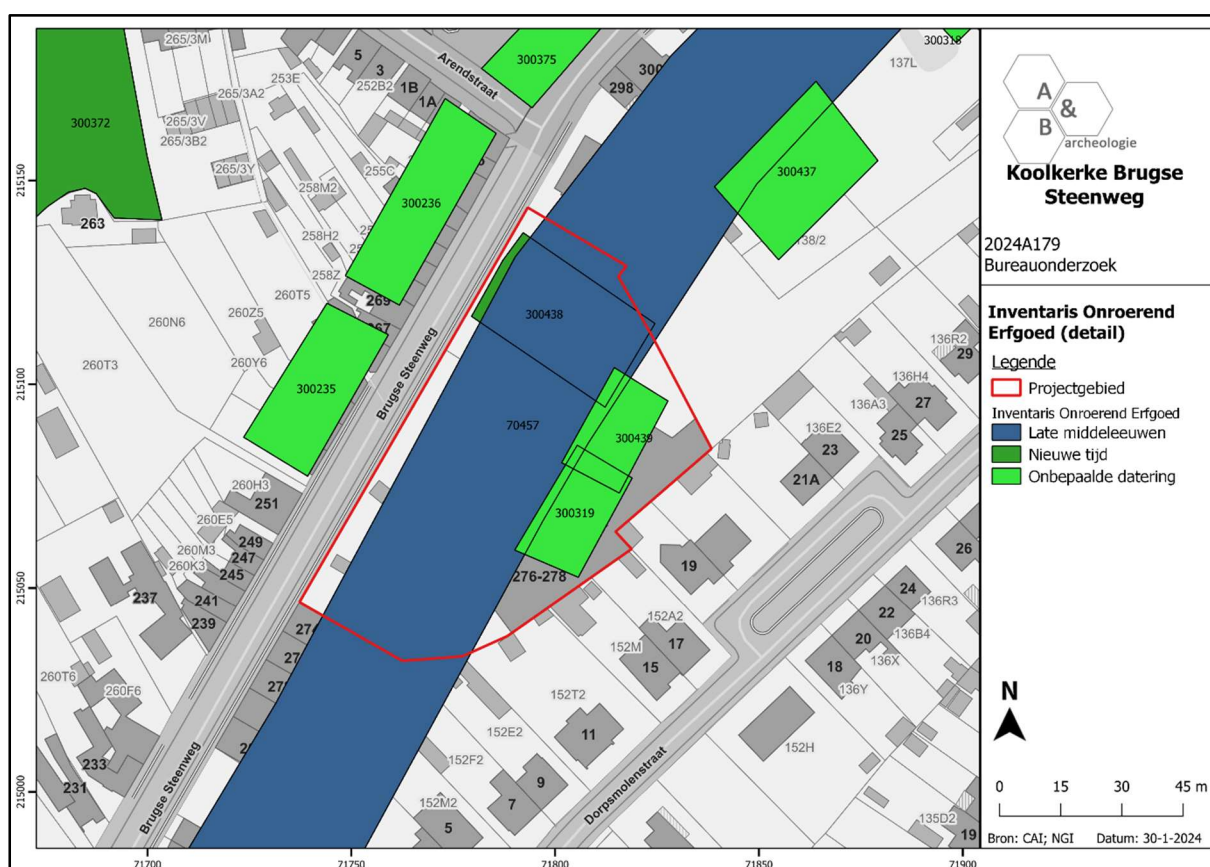
Figuur 31 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).

Figuur 32 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2023 (bron: geopunt.be).

2.5. Archeologische situering

Op de Inventaris Onroerend Erfgoed worden binnen de grenzen van het plangebied vier archeologische sites aangegeven. Zo wordt het Oud Zwin of de Sluysse Vaart (ID 70457¹⁰) aangegeven parallel aan de huidige Brugse Steenweg, die werd aangelegd op de westelijke dijk van deze vaart. De vaart gaat terug tot in de 13de eeuw en werd in de 16de eeuw heruitgegraven. Rond 1800 werd ze gedempt waarna de Brugse Steenweg werd aangelegd. In het noordelijke deel van het plangebied wordt de brug over de vaart die is waar te nemen op de Ferrariskaart aangegeven (ID 300438¹¹). De brug zou gebouwd zijn in de tweede helft van de 17de eeuw. In het oostelijke deel van het plangebied worden daarnaast de Dorpsmolen (ID 300319¹²), die terug zou gaan tot in de 15de eeuw en gesloopt werd in 1907, aangeduid, alsook het molenhuis (ID 300439¹³), dat zeker teruggaat tot in de 18de eeuw.

Figuur 33 Detailuitsnede uit de Inventaris Onroerend Erfgoed ter hoogte van het plangebied (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed; geopunt.be).

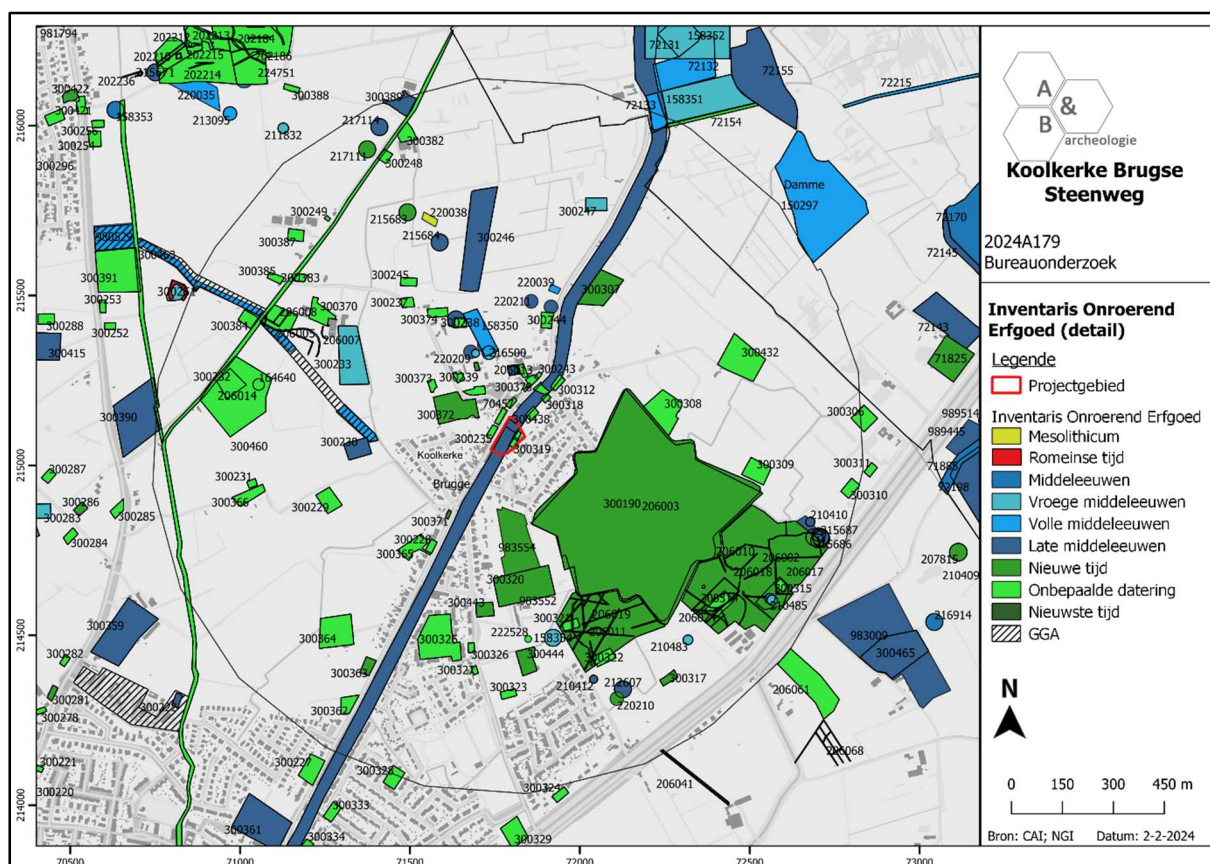
¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Oud Zwin 2*.

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brug over het Oud Zwin*.

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Dorpsmolen*.

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (XIII)*.

Verder worden in de directe en ruime omgeving rond het plangebied ook een groot aantal gekende sites aangeduid. De sites uit een straal van ca. 1km rond het plangebied worden hieronder per tijdsvlak besproken.

Figuur 34 Uitsnede uit de Inventaris Onroerend Erfgoed ter hoogte van het plangebied, geprojecteerd op het GRB (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed; geopunt.be).

2.5.1. Steentijden

Tijdens een archeologisch vooronderzoek naar aanleiding van de aanleg van een hoogspanningsleiding in 2015 werd op 670m ten noordwesten van het plangebied een concentratie lithisch vondstmateriaal aangetroffen (ID 220038¹⁴). De concentratie bestond uit 316 vuursteenartefacten waarvan het merendeel kleiner was dan 3cm. Vier van de artefacten zouden het ensemble mogelijk dateren in het middenmesolithicum.

2.5.2. Middeleeuwen

De Sint-Niklaaskerk bevindt zich op ca. 150m ten noorden van het plangebied (ID 300191¹⁵). Reeds in de 11de-12de eeuw zou ten westen van het Oude Zwin, op een verhoogde plaats in het landschap, een

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Hemelbeek*.

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Sint-Niklaaskerk en kerkhof*.

kleine bewoningskern met gebedshuis, toegewijd aan Sint-Niklaas, ontstaan zijn. De kerk wordt voor het eerst vermeld in 1252 en in de 14de eeuw wordt een eenbeukige, bakstenen kerk geconstrueerd. Van dit 14de-eeuws gebouw resten vandaag nog onder meer de koorafsluiting en apsis met steunberen, twee zuilen en twee halfzuilen tussen de midden- en de noordbeuk en enkele muurzones van de oorspronkelijke westgevel. Ook zijn in de kerk enkele graven bewaard die teruggaan tot in de 14de eeuw.

In de omgeving van het plangebied werd reeds uitvoerig aan metaaldetectie gedaan, waarbij reeds verschillende vondsten uit de middeleeuwen aan het licht kwamen. Zo werden ter hoogte van de Smallestraat, in het dorpscentrum van Koolkerke, onder meer vijf vroegmiddeleeuwse sceatta's (ID 158350¹⁶, 210411¹⁷ en 220208¹⁸), een fragment van een Karolingische fibula en twee gelijkarmenfibulae (ID 158350¹⁹ en 216500²⁰), een volmiddeleeuwse schijffibula (ID 158350²¹), een middeleeuwse riemtong (ID 216500²²), enkele laatmiddeleeuwse beslagelementen (ID 158350²³), een laatmiddeleeuwse bandeliersluiting en een fragment van een speld of broche (ID 220212²⁴), een aantal mailles (ID 220208²⁵, 220209²⁶, 220211²⁷ en 220212²⁸), een denier (220211²⁹), een koperen munt van Lodewik van Nevers en een Groot van Lodewijk van Male of Lodewijk van Nevers (ID 220212³⁰), alsook een Franse rekenpenning uit het einde van de 14de of de 15de eeuw (ID 217118³¹) aangetroffen.

Op ca. 400m tot 1,2km ten westen van het plangebied werd in 2020 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op een tracé richting het Boudewijnkanaal (ID 980529³²). Hierbij kwamen 30 archeologische sporen aan het licht die echter wegens het gebrek aan vondstmateriaal moeilijk gedateerd konden worden. Twee greppels konden echter in de volle en late middeleeuwen geplaatst worden. Verder werden een aantal greppels en een geul uit de 18de-19de eeuw aangesneden.

¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat III*.

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Waarneming Koolkerke*.

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat*.

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat III*.

²⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat*.

²¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat III*.

²² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat*.

²³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat III*.

²⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugsesteenweg*.

²⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat*.

²⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat*.

²⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat*.

²⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugsesteenweg*.

²⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat*.

³⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugsesteenweg*.

³¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat*.

³² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugge Boudewijnkanaal*.

Ter hoogte van locatie 300230³³, op ca. 430m ten westen van het plangebied, wordt een laatmiddeleeuwse hoeve aangeduid die minstens teruggaat tot in de 13de eeuw en bleef bestaan tot ca. 1900.

Bij een proefsleuvenonderzoek naar aanleiding van de aanleg van een nieuwe hoogspanningsleiding werd op ca. 450m ten noordnoordoosten van het plangebied een door een gracht afgebakende site aangetroffen (ID 220039³⁴). Het vondstmateriaal wijst mogelijk op de aanwezigheid van een middeleeuwse ontginningssite uit de 11de-12de eeuw. Tijdens hetzelfde onderzoek werd op ca. 900m ten oosten van het plangebied een laatmiddeleeuwse site met kuilen en paalsporen, afgebakend door grachten, aangetroffen op een verzande kreekkrug (ID 220037³⁵).

Op basis van cartografische bronnen worden op ca. 500m ten noordwesten van het plangebied twee verdwenen terpen gekarteerd (ID 300233³⁶). Deze sites vormen de oudste bewoningsvorm van de polderstreek en zouden dateren tussen de 9de en de 11de eeuw. Ook op ca. 730m ten noordoosten van het plangebied wordt een dergelijke terp gelokaliseerd (ID 300247³⁷).

Nog via cartografische bronnen wordt op ca. 550m ten noordwesten een omwald kasteel, dat teruggaat tot in de 13de eeuw, aangegeven (ID 300246³⁸). Het gebouw zou rond 1900 in vervallen toestand verkeerd hebben.

Via metaaldetectie ten zuiden van het Fort van Beieren kwamen aan de Fortbeek reeds diverse middeleeuwse vondsten aan het licht. Zo werden onder meer enkele vroegmiddeleeuwse sceatta's van heet Domburg type (ID 210483³⁹ en 210484⁴⁰), een laatmiddeleeuwse obool uit Brugge uit 1250-1259 (ID 212607⁴¹), een laatmiddeleeuwse zilveren penning van Jan I van Holland uit Dordrecht (1296-1299) (ID 210412⁴²), en enkele laatmiddeleeuwse munten waaronder een van Lodewijk van Nevers (ID 210485⁴³) aangetroffen.

Ook aan de Noorweegse Kaai, gelegen ten oosten van het fort, werden bij metaaldetectie verschillende middeleeuwse objecten, waaronder enkele mailles (ID 210410⁴⁴ en 213211⁴⁵), een bronzen zegelstempel uit de eerste helft van de 14de eeuw (ID 213124⁴⁶), een muntgewicht, enkele fragmenten

³³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (II)*.

³⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg*.

³⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse kaai*.

³⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat I*.

³⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (VII)*.

³⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat VII*.

³⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Apertje*.

⁴⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortbeek*.

⁴¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortbekeweg*.

⁴² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Waarneming Koolkerke*.

⁴³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortbeek*.

⁴⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren*.

⁴⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse kaai*.

⁴⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *noorweegse kaai*.

lederbeslag, drie mijten (ID 213211⁴⁷), enkele gespen en een gespplaat (ID 213211⁴⁸ en 215685⁴⁹), een loden penning uit de 14de-15de eeuw (ID 215686⁵⁰) en een rekenpenning van Charles V uit Frankrijk uit 1364-1380 (ID 215687⁵¹) teruggevonden.

Bij metaaldetectie werd aan de Ronselarestraat, gelegen op ca. 980m ten noordwesten van het plangebied, een zegelstempel uit de 14de eeuw aangetroffen (ID 217114⁵²). Net ten noorden van deze locatie wordt een tot op heden bestaande hoeve aangegeven die in oorsprong teruggaat tot in de 13de eeuw (ID 300389⁵³).

Op ca. 1km ten noordoosten van het plangebied wordt een vondstconcentratie met materiaal uit de 10de tot 14de eeuw aangegeven die gelinkt zou kunnen worden aan een verdwenen bewoningssite die mogelijk overeenkomt met het toponiem Michem (ID 72133⁵⁴). Meteen ten oosten van deze locatie werden bij metaaldetectie diverse middeleeuwse vondsten gerecupereerd (ID 158351⁵⁵). Het gaat onder meer om vroegmiddeleeuws beslag in koperlegering, een 12de-eeuwse, gedecoreerde schedepuntbeschermer in koperlegering, een mogelijk riembeslagplaatje uit de 12de-15de eeuw en twee middeleeuwse beslagelementen.

2.5.3. Nieuwe tijd

Ter hoogte van de Arendstraat 21, op ca. 150m ten westen van het plangebied, situeert zich de zogenaamde Schoorbakkershoeve (ID 300372⁵⁶). Een jaarcartouche op de gevel geeft aan dat het gebouw teruggaat tot 1573. In de loop van de 19de eeuw vonden verschillende uitbreidingen plaats.

Op ca. 230m ten noordwesten van het plangebied wordt de 17de-eeuwse pastorie aangeduid (ID 300242⁵⁷). Het gebouw werd afgebroken in 1870 bij de uitbreiding van het kerkhof en iets verder ten westen herbouwd.

Op basis van cartografische bronnen wordt op 270m ten zuidwesten van het plangebied een herberg aangegeven die mogelijk werd opgericht als tehuis voor ernstige zieken (ID 300371⁵⁸). Rond 1800 werd er de eerste school van Koolkerke opgericht.

Het Fort van Beieren bevindt zich op ca. 450m ten oosten van het plangebied en was oorspronkelijk gelegen tussen de Damse Vaart en de Sluysse Vaart, nu de Brugse Steenweg, ten oosten van de

⁴⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse kaai*.

⁴⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse kaai*.

⁴⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai*.

⁵⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai*.

⁵¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai*.

⁵² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselarestraat*.

⁵³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselarestraat 71*.

⁵⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Koolkerkesteenweg (o/232)*.

⁵⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Vriezeganzenstraat II (Mikkem 2)*.

⁵⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat 21*.

⁵⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat V*.

⁵⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (X)*.

dorpskern van Koolkerke (ID 300190⁵⁹ en 206003⁶⁰). In het huidige bos van Koolkerke zijn de verweerde wallen van het fort nog duidelijk zichtbaar. Oorspronkelijk zou op deze locatie een kasteelhoeve, het kasteel van Stockhove, aanwezig geweest zijn (ID 300308⁶¹). Dit kasteel verdween echter bij de bouw van het fort. Het fort maakt deel uit van de Spaans-Staatse Linies en werd gedurende de Eerste Wereldoorlog nog gebruikt als tijdelijke veldbatterij van de Duitsers. In het kader van het project 'Forten en Linies in Grensbreed Perspectief' werd een archeologisch onderzoek uitgevoerd ter hoogte van het fort. Via een landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en proefsleuvenonderzoek werden vier grote elementen uit de opbouw van het fort herkend: een binnenwal, een binnengracht, een glacis en een buitengracht. Tussen de wal en de binnengracht bevond zich nog een horizontaal vlak gedeelte dat bij de wal behoort. De noordelijke binnengracht is nog grotendeels aanwezig maar de westelijke gracht is zwaar verstoord. Op het terreplein werd ook een oude vegetatiehorizont aangeboord.

Tijdens luchtfotografische prospectie werden rondom het fort diverse structuren herkend, waaronder kavelstructuren (ID 206002⁶², 206011⁶³, 206015⁶⁴, 206017⁶⁵ en 206019⁶⁶), een enclosure (ID 206009⁶⁷), grachten 206010⁶⁸, 206016⁶⁹ en 206020⁷⁰), waterputten (ID 206012⁷¹ en 206022-206023⁷²) en kuilen (ID 206024⁷³). Ook aan de Ronselarestraat, op ca. 700m ten westen van het plangebied werden via luchtfotografie kavelstructuren en een gracht uit de nieuwe tot nieuwste tijd opgemerkt (ID 206006⁷⁴ en 206007⁷⁵).

Op ca. 510m ten noordoosten, 600m ten zuiden en 900m ten zuidoosten van het plangebied worden op de Inventaris Onroerend Erfgoed drie kleinere forten aangegeven die het grotere Fort van Beieren omringden. Ze werden gebouwd in 1702 en zijn op heden verdwenen (ID 300307⁷⁶, 300315⁷⁷ en

⁵⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren*.

⁶⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren*.

⁶¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Kasteelgoed van Stockhove*.

⁶² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*.

⁶³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*.

⁶⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*.

⁶⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*.

⁶⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*.

⁶⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*.

⁶⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*.

⁶⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*.

⁷⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*.

⁷¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*.

⁷² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*.

⁷³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*.

⁷⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *(Ronselarestraat)*.

⁷⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *(Ronselarestraat)*.

⁷⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (VIII)*.

⁷⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai VI*.

300325⁷⁸). Ter hoogte van locatie 300325⁷⁹ kan nog een kleine verhevenheid in het landschap worden opgemerkt.

Op ca. 400m ten zuidzuidoosten van het plangebied situeert zich het kasteelgoed van Stappens (ID 300320⁸⁰). Het goed wordt voor het eerst vermeld in 1609 als 'casteel en hofstede' en werd herbouwd in de 18de eeuw en afgebroken in de 20ste eeuw. Bij de herinrichting van enkele paden op het domein werd een toevalsvondst gemeld (ID 983552⁸¹). Bij de opgraving die hieruit volgde kwamen muurstructuren en puinlagen van het voormalige kasteel aan het licht. Zo werden resten van een gebouwstructuur die bestond uit minstens drie verschillende ruimtes, behorend tot twee verschillende fases, aangetroffen. De kern van het gebouw moet wellicht in de 18de eeuw of vroeger gesitueerd worden. In 1897 vonden verbouwingen plaats. In het centrale deel van het gebouw werd een intacte vloer aangetroffen. Onder deze vloer werd een scherp Westerwald steengoed gevonden, wat inhoudt dat de vloer van na de 2de helft van de 17de eeuw zou moeten dateren. Verder werden bij een proefsleuven- en proefputtenonderzoek ten noorden van het kasteelgoed 92 spoornummers uitgedeeld aan grachten, greppels, kuilen, muren, uitbraaksporen, een weg, puinlagen, een hek en verstoringen (ID 983554⁸²). Een structuur was terug te leiden tot het omwalde kasteelgoed van Stappens. Twee andere structuren konden in de vroegmoderne tijd gesitueerd worden en een gracht dateerde uit de 18de eeuw.

Rondom het plangebied worden verder nog enkele hoeves uit de 17de of 18de eeuw aangeduid (ID 300443⁸³, 300444⁸⁴, 300363⁸⁵ en 300317⁸⁶).

Langs de Ronselarestraat, op ca. 700m ten noordwesten en ca. 750m ten westen van het plangebied, werden bij metaaldetectie twee munten van Filips II (ID 164640⁸⁷ en 215683⁸⁸) en een bedeltje uit de 15de-16de eeuw (?) (ID 217111⁸⁹) aangetroffen. Langs de Arendstraat werd verder een vermoedelijk 14de-eeuwse gespbroche teruggevonden op ca. 600m ten noordwesten van het plangebied (ID 215684⁹⁰) en op ca. 830m ten zuidoosten van het plangebied werden een armenpenning, een rekenpenning, een tudorknoopje, een gespje en enkele musketkogels gerecupereerd (ID 220210⁹¹).

⁷⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Toveresseberg*.

⁷⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Toveresseberg*.

⁸⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Kasteelgoed van Stappens*.

⁸¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Kasteeldreef*.

⁸² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Boomgaard van het Fort van Beieren*.

⁸³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Gemene-Weidestraat IV*.

⁸⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Gemene-Weidestraat 61*.

⁸⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (IX)*.

⁸⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai VIII*.

⁸⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselarestraat*.

⁸⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselarestraat*.

⁸⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselarestraat*.

⁹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat*.

⁹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortbekeweg*.

2.5.4. Onbepaalde datering

Meteen ten noorden en ten westen van het plangebied worden langs de Brugse Steenweg enkele archeologische waarden aangeduid op basis van kaartstudies. Zo wordt meteen ten westen van het terrein, aan de overzijde van de Brugse Steenweg, een herberg aangeduid die in 1701 wordt benoemd als 'herberge de 3 bellen' en in 1819 als 'herberg la belle vue' (ID 300235⁹²). Rond 1500 zou op deze locatie reeds bebouwing aanwezig geweest zijn, maar in deze periode was nog geen sprake van een herberg. Ten noorden ervan wordt in 1701 een brouwerij gemeld (ID 300236⁹³). In de 19de eeuw bevonden zich op deze locatie meerdere huizen. Nog verder ten noorden zou eveneens een herberg, 'Den Hert' genaamd, aanwezig geweest zijn (ID 300375⁹⁴). In de 16de eeuw waren hier twee woningen gelegen, waarvan het westelijke in 1701 in gebruik was als herberg. Verder ten noordoosten zou reeds in de 16de eeuw een hofstede aanwezig zijn geweest (ID 300241⁹⁵). Na 1600 is sprake van een huis en rond 1800 van vier huizen waarvan het meest zuidelijke bezet werd door de herberg 'De Ketel'. Ook aan de overzijde van de Smallestraat zou een herberg gelegen zijn geweest (ID 300378⁹⁶). Op deze locatie werd rond 1800 het gemeentehuis van Koolkerke ingericht tot ca. 1950. Ernaast bevond zich een smidse. Ten noorden wordt een hoeve aangeduid die reeds vermeld wordt in 1567 (ID 300243⁹⁷). Meteen ten noordoosten van het plangebied, wordt langs de Brugse Steenweg een locatie aangegeven waar in 1609 twee huizen zouden hebben gestaan (ID 300437⁹⁸). Rond 1900 situeerde zich hier 'het Vlaskot'. Ten noorden worden twee hoeves aangeduid die reeds rond 1600 verdwenen waren (ID 300318⁹⁹ en 300312¹⁰⁰). Ter hoogte van locatie 300313¹⁰¹ bevond zich tot in de 17de eeuw een houten brug over de Sluysse Vaart. Deze brug werd in de loop van de 17de eeuw verlegd naar de Dorpsmolen, binnen de grenzen van het huidige plangebied.

Ook in de ruimere omgeving rond het plangebied worden enkele historisch gekende woningen (ID 300238¹⁰², 300239¹⁰³, 300244¹⁰⁴, 300245¹⁰⁵, 300248¹⁰⁶, 300316¹⁰⁷, 300366¹⁰⁸, 300373¹⁰⁹ en 300379¹¹⁰),

⁹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (III)*.

⁹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (IV)*.

⁹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (XI)*.

⁹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat I*.

⁹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg 305-307*.

⁹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (V)*.

⁹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (XII)*.

⁹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortstraat I*.

¹⁰⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Damse weg I*.

¹⁰¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Koolkerke Brug*.

¹⁰² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat III*.

¹⁰³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat 34*.

¹⁰⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (VI)*.

¹⁰⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat VI*.

¹⁰⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselarestaat V*.

¹⁰⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai VII*.

¹⁰⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Pauverleutestraat 51*.

¹⁰⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat 29*.

¹¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat II*.

hoeves (ID 300240¹¹¹, 300374¹¹², 300365¹¹³, 300237¹¹⁴, 300229¹¹⁵, 300231¹¹⁶, 300232¹¹⁷, 300306¹¹⁸, 300309¹¹⁹, 300310¹²⁰, 300311¹²¹, 300314¹²², 300321¹²³, 300322¹²⁴, 300323¹²⁵, 300326¹²⁶, 300327¹²⁷, 300328¹²⁸, 300362¹²⁹, 300364¹³⁰, 300370¹³¹, 300382¹³², 300384¹³³, 300385¹³⁴, 300387¹³⁵ en 300432¹³⁶), een stenen kapel (ID 300228¹³⁷), een stenen heule of duiker (ID 300383¹³⁸), een weg (ID 72154¹³⁹) en een grenspaal (ID 300249¹⁴⁰) aangeduid. Het merendeel van deze waarden is op heden verdwenen.

Ter hoogte van locatie 222528¹⁴¹, gelegen op ca. 600m ten zuidzuidoosten van het plangebied, werd bij metaaldetectie een zilveren munt en zegelstempel van onbepaalde datum aangetroffen.

Tot slot wordt op ca. 800m ten westen van het plangebied de Ronsaartbeek aangeduid (ID 300460¹⁴²). Dit kanaal werd deels overbouwd door de wijk Sint-Jozef.

¹¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat IV*.

¹¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat VIII*.

¹¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg 161*.

¹¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat II*.

¹¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Pauverleutestraat I*.

¹¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Pauverleutestraat II*.

¹¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat IV*.

¹¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai*.

¹¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai II*.

¹²⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai III*.

¹²¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai IV*.

¹²² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai V*.

¹²³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortbekeweg I*.

¹²⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortbekeweg II*.

¹²⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Gemene-Weidestraat I*.

¹²⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Gemene-Weidestraat II*.

¹²⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Gemene-Weidestraat III*.

¹²⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Vaartbekeweg I*.

¹²⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg 81*.

¹³⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg 111*.

¹³¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat 51*.

¹³² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat VIII*.

¹³³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat I*.

¹³⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat II*.

¹³⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat III*.

¹³⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Damse Wegel 37*.

¹³⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (I)*.

¹³⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat IX*.

¹³⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Vriezeganzestraat (o/273)*.

¹⁴⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat VI*.

¹⁴¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Gemeneweidestraat I*.

¹⁴² Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronsaartbeek*.

3. Synthese

3.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Op basis van het bureauonderzoek kan volgend verwachtingspatroon vooropgesteld worden:

- Op basis van de historische, cartografische en luchtfotografische bronnen kan gesteld worden dat het plangebied sinds de 13de eeuw gelegen was langsheen het 'Oude Zwin'. De Brugse Steenweg ontstond wellicht als schapenwegel in het voormalige schorregebied waarvan een terp aan de oostkant op het einde van de weg een getuige is. De weg volgde de loop van het Oude Zwin, een kanaal dat rond 1290 werd gegraven en toen uitliep in de monding van het Zwin. In 1564 werd in de bedding van het Oude Zwin een nieuw kanaal, de zogenaamde 'Sluyssche Vaart' of 'Proostse Vaart', uitgegraven. Deze waterloop werd rond 1800 opnieuw gedempt waarna in 1845-1846 op de westelijke dijk een steenweg met barrièrerecht werd aangelegd. In de 18de eeuw situeerde zich ter hoogte van het plangebied een brug over deze vaart. In de 15de eeuw was reeds een molen aanwezig in het zuidelijke deel van het plangebied en minstens in de 18de eeuw bevond zich ten noorden van de molen, ter hoogte van het huidige hoofdgebouw, eveneens een woonhuis. De huidige bebouwing kwam voornamelijk in de late 20ste en 21ste eeuw tot stand en heeft mogelijk reeds een impact gehad op de oudere structuren. Toch kan niet worden uitgesloten dat er binnen het plangebied nog sporen aanwezig zijn van de oude vaart en diens oostelijke dijk, de brug, de molen en bewoning. Ook oudere sporen zouden kunnen voorkomen. In de omgeving zijn een groot aantal archeologische sites aangegeven, waarvan de meeste echter overeenkomen met sites die gekend zijn uit historische of cartografische bronnen of met metaaldetectievondsten. Het archeologisch kader geeft wel aan dat de omgeving van het plangebied reeds bezocht en bewoond werd vanaf het mesolithicum. Het merendeel van de gekende sites dateert echter vanaf de middeleeuwen.

- Koolkerke behoort geologisch gezien tot de Vlaamse Kustvlakte, die doorheen de geschiedenis veel veranderingen onderging. Rond 1000 v.C. was achter de duinengordel een zoetwatermoeras aanwezig dat reikte tot aan de noordkant van de huidige stad Brugge. Op dit moeras vormde zich doorheen de tijd een veenpakket en door opeenvolgende zeetransgressies ontstond een slikken- en schorregebied met getijdengeulen die tegen de Romeinse periode gedeeltelijk dichtslibden. In de vroege middeleeuwen overspoelde het kustgebied opnieuw waardoor in enkele getijdengeulen het veen werd weggeschuurd en een kreeklandschap ontstond. In de kreekgeulen werd (zandige) klei afgezet die aan de basis lag van het ontstaan van de polders. Op de aangeslibde grond groeien planten die het weiden van schapen mogelijk maken. Plaatselijk werden de kreekruigen gebruikt als vluchtweg of werden terpen opgeworpen. Onder meer de Koolkerkse Steenweg/Brugse Steenweg en de Dudzeelse Steenweg zijn relictten van schaapsdriftwegen die vanuit het droge Brugge leidden naar het nog te cultiveren en overstroomde gebied. Het plangebied bevindt zich in de ietwat hoger gelegen zone rond het dorpscentrum van Koolkerke en kent een reliëf dat toeneemt van de Brugse Steenweg in het westen (ca. +4,0m TAW) naar het oosten (ca. +4,6m TAW). Op de bodemkaart worden binnen het plangebied kreekruiggronden aangeduid.

- Op basis van deze gegevens samen kan een verhoogde trefkans voor archeologische sites vooropgesteld worden. Vermoedelijk zijn binnen de grenzen van het plangebied nog sporen aanwezig

van de opgevulde vaart en mogelijk resteren eveneens nog sporen van de oostelijke dijk, van de brug over deze vaart, van de gekende molen en van het molenhuis. Daarnaast is het niet geheel uit te sluiten dat ook oudere sites, zowel steentijd artefactensites als sites met grondsporen zouden kunnen voorkomen, al zijn deze mogelijk deels verstoord door het graven van de vaart. Ook de huidige bebouwing zou een nefaste impact gehad kunnen hebben op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed.

3.2. Afweging verder vooronderzoek

Alle gebouwen op het terrein worden gesloopt en de verharding wordt opgebroken. Vervolgens wordt het terrein verkaveld in 18 bouwloten voor eengezinswoningen met achterliggende tuin. Loten 1 tot en met 12 sluiten aan bij de Brugse Steenweg. Loten 13 tot en met 18 bevinden zich in een tweede achterliggende bouwlijn en zijn te bereiken via een nieuwe wegnis die tussen loten 2 en 3 aansluit op de Brugse Steenweg. Deze nieuwe wegnis bevindt zich enkel in het zuiden van het plangebied en loopt uit in een parkeerzone. Erop aansluitend wordt een pad voor traag verkeer aangelegd dat tussen de loten van de eerste en de tweede bouwlijn loopt en waarlangs groenzones en wadi's worden voorzien. Dit pad maakt tussen loten 9 en 10 verbinding met de Brugse Steenweg, en heeft ook een afsplitsing naar het noordoosten. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: de sloop van de bestaande bebouwing en verhardingen, het bouwrijp maken van het terrein, bodemingrepen voor aanleg van de wegen, de nutsleidingen, de funderingswerken, het optrekken van woningen, de aanleg van wadi's, tuinen, groenzones en verhardingen enz. Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond. Aangezien het dossier een verkavelingsaanvraag betreft, moet algemeen rekening gehouden worden met een integrale bodemverstoring over het volledige plangebied.

Het plangebied kent een verhoogde archeologische verwachting voor zowel steentijd artefactensites als voor sites met grondsporen. Op basis van het bureauonderzoek alleen kan de aan- of afwezigheid van archeologische sites echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van dien aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de dorpskern van Koolkerke, waarvan veel historische gegevens gekend zijn maar nog maar weinig gravend archeologisch onderzoek gebeurde. Het verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, na de sloop van de bestaande bebouwing.

Bij de afweging voor een verder vooronderzoek worden alle gegevens van de bureaustudie geëvalueerd om zodoende een uitspraak te kunnen doen. In eerste instantie wordt gekeken naar de methodes met geen of het minste impact in de bodem. Deze onderzoeken vallen onder de noemer 'verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem' (landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek en veldkartering/metaaldetectie). Indien uit deze onderzoeken de afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd kan worden, dient men verder over te gaan tot een 'vooronderzoek met ingreep in de bodem' (verkenkend en waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten). In het geval een archeologische site aanwezig is, dient men eerst te proberen deze *in situ* te behouden. Indien dit niet mogelijk is, is een verdere opgraving noodzakelijk.

3.3. Verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

- Landschappelijk bodemonderzoek

Dit type onderzoek heeft tot doel de aardkundige opbouw en ontstaansgeschiedenis van de ondergrond en het landschap te kennen door middel van boringen of profielputten. Met deze methode kan met een minimale impact in de bodem toch heel wat informatie verkregen worden. De methode wordt binnen de archeologie vooral aangewend om het bodemkundig potentieel na te gaan voor de aanwezigheid van goed bewaarde steentijdsites.

Gezien de landschappelijke en bodemkundige gegevens van het terrein is een landschappelijk bodemonderzoek door middel van boringen aangewezen om eventuele begraven archeologische niveaus en steentijdsites op te sporen. De kustpolders kennen immers een sterk lokaal wisselend karakter en in de omgeving van het projectgebied werden reeds bedolven veenlagen, begraven podzolbodems, uitveningslagen en ophogingspakketten vastgesteld. Daarnaast komen oude geulen en donken voor. Wel dient rekening gehouden te worden met de vermoedelijke aanwezigheid van de Sluysse Vaart die rond 1800 gedempt werd en waardoor oudere sites vernietigd zouden kunnen zijn. De vaart zelf kent echter ook een archeologisch belang en zou via boringen reeds deels in kaart gebracht kunnen worden. Verder kunnen de boringen een licht werpen op de verstoringsgraad van het terrein.

- Geofysisch onderzoek

Geofysisch onderzoek heeft tot doel om antropogene fenomenen te onderscheiden van natuurlijk sediment of om een morfologische reconstructie van het natuurlijke landschap te maken, door contrasten in elektrische, elektromagnetische en magnetische kenmerken van de ondergrond te meten. Ook kent deze methode haar nut bij het opsporen van explosieven. Onder dit type onderzoek vallen verschillende opsporingstechnieken: magnetometrie, weerstandsmetingen, grondradar enz.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden.

- Veldkartering en metaaldetectie

Bij een veldkartering of oppervlakteprospectie wordt een visuele inspectie gedaan van het terreinoppervlak voor de aanwezigheid van archeologisch vondstmateriaal, zoals aardewerk of silexartefacten. Metaaldetectie betreft het opsporen van metalen voorwerpen door middel van een metaaldetector. De toplaag, ca. 20cm diep, wordt hierbij afgezocht door middel van parallelle looplijnen met of zonder een bepaalde tussenafstand.

In dit geval is deze onderzoeksmethode niet zinvol om uit te voeren en kan dus buiten beschouwing genomen worden. Wel dient tijdens het proefsleuvenonderzoek (zie verder) een metaaldetector ingezet worden ter controle van de aangelegde sleuven en de grondhopen.

3.4. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem

- Verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek

Een verkennend en waarderend archeologisch booronderzoek heeft als doel om archeologische sites op te sporen door middel van boringen. Via de boringen kunnen begraven niveaus teruggevonden worden waarin zich bv. *in situ* steentijdartefacten kunnen bevinden. De boringen worden volgens een bepaald grid met optimale spreiding opgesteld.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als uit het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat er mogelijk steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek.

- Proefputten in functie van steentijd artefactensites

Het doel van proefputten in functie van steentijd artefactensites is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven.

In dit geval is deze onderzoeksmethode mogelijk van toepassing als uit het archeologisch booronderzoek blijkt dat er mogelijk steentijdsites aanwezig kunnen zijn. De te volgen strategie en methodiek hangt bijgevolg af van de resultaten van het archeologisch booronderzoek.

- Proefsleuven en proefputten

Het doel van proefsleuven en proefputten is uitspraken te doen over de archeologische waarde van de totaliteit van een terrein door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Op die manier kan er een optimale inschatting gemaakt worden van het kennispotentieel aangezien deze methode informatie verschaft omtrent verspreiding, bewaring, aard en datering van de aangetroffen archeologische sporen.

Gezien de aard van de site, de geplande werken en het archeologisch verwachtingspatroon is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk om archeologische sites met grondsporen op te sporen. Deze proefsleuven moeten aangelegd worden na het landschappelijk bodemonderzoek (en na een eventueel archeologisch booronderzoek en/of steentijd proefputtenonderzoek). Het sleuvenplan, de richtlijnen en onderzoeksvragen worden voorgesteld in het programma van maatregelen.

3.5. Beantwoording onderzoeksvragen

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?

Het plangebied bevindt zich in het dorpscentrum van Koolkerke, op ca. 150m ten zuiden van de parochiekerk. Op een kaart uit 1550-1565 wordt het terrein gesitueerd langsheen de 'Sluyssche Vaart'. De dorpsmolen wordt op deze kaart aangegeven ter hoogte van het plangebied, dat verder onbebouwd lijkt te zijn. Op een kaart uit 1674-1737 wordt het Fort van Beieren aangegeven ten oosten van het plangebied, dat zich nog steeds langsheen de 'Sluyssche Vaart' of 'Sluijsseke' bevindt. Ook de dorpsmolen kan worden opgemerkt binnen het plangebied. Ten noorden ervan worden twee gebouwen aangegeven, die mogelijk binnen het plangebied vallen. De Ferrariskaart uit 1777 geeft eveneens aan dat het plangebied zich ten oosten van de 'Sluyssche Vaart' bevindt. Ter hoogte van het plangebied is een brug aanwezig over deze waterloop. De dorpsmolen bevindt zich in het zuidelijke deel van het terrein. Ten noorden van de molen wordt een L-vormig gebouwwolume afgebeeld. De rest van het plangebied is in de 18de eeuw in gebruik als landbouwgrond rondom deze hoeve. Tegen het midden van de 19de eeuw is de 'Sluyssche Vaart' drooggelegd en werd de huidige Brugse Steenweg aangelegd op de westelijke dijk ervan, wat betekent dat de gedempte vaart en de oostelijke dijk erlangs zich in het westelijke deel van het plangebied bevinden. De molen en hoeve blijven echter aanwezig op het terrein. Deze situatie zet zich verder doorheen de 19de eeuw. Zoals hierboven aangehaald wordt de Dorpsmolen in 1907 gesloopt. Hij is dan ook niet langer waar te nemen op de topografische kaart van 1932-1947. De woning blijft echter bestaan. De rest van het plangebied lijkt in de eerste helft van de 20ste eeuw onbebouwd te zijn. Op de orthofoto van 1971 is ten zuidoosten van de huidige woning, die wellicht teruggaat op de 18de-eeuwse bebouwing, een tweede bouwwolume op te merken. Rondom de gebouwen zijn enkele verhardingen aanwezig. Tegen het einde van de 20ste eeuw heeft de bebouwing en verharding zich uitgebreid over het volledige oostelijke en zuidelijke deel van het plangebied. Enkel in het noordwesten is nog een onbebouwde zone te onderscheiden. Hier wordt tegen het begin van de 21ste eeuw ook nog een deel verharding aangelegd langsheen de Brugse Steenweg. Sindsdien is het grootste deel van het plangebied bebouwd en verhard.

Er gebeurde nog geen archeologisch onderzoek op het terrein, maar op de CAI worden wel 4 locaties aangegeven binnen het plangebied: het Oude Zwin, de brug, de molen en het molenhuis.

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

De huidige bebouwing zou reeds een invloed gehad kunnen hebben op het bodemarchief. De precieze diepte en omvang van de mogelijke verstoring is echter op basis van het bureauonderzoek alleen niet te achterhalen.

- Zijn er landschappelijke factoren die invloed kunnen hebben op de gaafheid van eventuele archeologische sporen?

Deze vraag kan op basis van enkel het bureauonderzoek niet beantwoord worden.

- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

Alle gebouwen op het terrein worden gesloopt en de verharding wordt opgebroken. Vervolgens wordt het terrein verkaveld in 18 bouwloten voor eengezinswoningen met achterliggende tuin. Loten 1 tot en met 12 sluiten aan bij de Brugse Steenweg. Loten 13 tot en met 18 bevinden zich in een tweede

achterliggende bouwlijn en zijn te bereiken via een nieuwe wegenis die tussen loten 2 en 3 aansluit op de Brugse Steenweg. Deze nieuwe wegenis bevindt zich enkel in het zuiden van het plangebied en loopt uit in een parkeerzone. Erop aansluitend wordt een pad voor traag verkeer aangelegd dat tussen de loten van de eerste en de tweede bouwlijn loopt en waarlangs groenzones en wadi's worden voorzien. Dit pad maakt tussen loten 9 en 10 verbinding met de Brugse Steenweg, en heeft ook een afsplitsing naar het noordoosten. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: de sloop van de bestaande bebouwing en verhardingen, het bouwrijp maken van het terrein, bodemingrepen voor aanleg van de wegen, de nutsleidingen, de funderingswerken, het optrekken van woningen, de aanleg van wadi's, tuinen, groenzones en verhardingen enz. Ook het werfverkeer zal invloed hebben op de ondergrond. Aangezien het dossier een verkavelingsaanvraag betreft, moet algemeen rekening gehouden worden met een integrale bodemverstoring over het volledige plangebied.

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

Op basis van het bureauonderzoek alleen kan niet met zekerheid worden vastgesteld of er al dan niet een archeologische site aanwezig is binnen de grenzen van het plangebied. De kans op het aantreffen van een of meerdere archeologische site(s) is echter niet onbestaande. Op de historische kaarten worden immers verschillende sites aangeduid binnen de grenzen van het plangebied. Zo zou het Oud Zwin of de Sluysse Vaart doorheen het terrein gelopen hebben en zou ter hoogte van het plangebied een brug over deze waterloop aanwezig geweest zijn. Daarnaast bevond ook de Dorpsmolen en het bijhorende molenhuis zich binnen het terrein. Mogelijk zijn van deze structuren nog archeologische sporen bewaard. Ook oudere sites, zowel steentijd artefactensites als sites met grondsporen, zouden aanwezig kunnen zijn.

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

In eerste instantie dient een landschappelijk bodemonderzoek te gebeuren. Hierbij worden verspreid over het terrein een aantal boringen uitgevoerd. Indien bij dit onderzoek blijkt dat archeologische niveaus met potentieel voor steentijdsites bewaard zijn op een deel van of over het volledige plangebied, dan dient een verder verkennend archeologisch booronderzoek te gebeuren. Deze onderzoeksvorm valt onder een vooronderzoek met ingreep in de bodem en bestaat uit een boorpuntenraster, waarbij de parallelle raaien 10m uit elkaar staan en de boorpunten op de boorraai een tussenafstand hebben van 12m. De keuze van het boorgrid is gebaseerd op de resultaten van het landschappelijk booronderzoek. Het opgeboorde residu dient uitgezeefd en gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van silexartefacten. Op de locatie waar er *in situ* steentijdartefacten vastgesteld werden, dient ofwel een verder vooronderzoek gericht op steentijd te gebeuren om de site beter te kunnen afbakenen (door middel van waarderend archeologisch booronderzoek en/of proefputten in functie van steentijd artefactensites), ofwel kan er direct worden overgegaan naar een opgraving indien er voldoende gegevens voorhanden zijn voor het opmaken van een programma van maatregelen hiervoor.

De tweede fase bestaat uit een proefsleuvenonderzoek. Deze fase kan volgen na het landschappelijk booronderzoek, indien de resultaten hiervan negatief zijn (= geen potentieel voor steentijd). Indien er

bij de landschappelijke boringen vastgesteld wordt dat het archeologisch niveau is verstoord op bepaalde delen van het plangebied, dan kan de zone waar proefsleuven dienen aangelegd te worden beperkt worden. Het sleuvenonderzoek bestaat uit het aanleggen van parallelle sleuven. De sleuven hebben als doel om het archeologisch potentieel voor sites met grondsporen in kaart te brengen: Zijn er archeologische sporen aanwezig? Behoren deze tot één of meerdere periodes? Daarnaast is het ook belangrijk om de verstoringsgraad in kaart te brengen: Zijn de sporen goed bewaard? Kunnen er verstoringszones afgebakend worden? Afsluitend is het belangrijk om alle gegevens samen te beschouwen om zodoende een uitspraak te kunnen doen over het potentieel van het terrein. Hierbij wordt afgewogen of verder onderzoek nodig is in de vorm van een opgraving, over een deel van of over het volledige terrein, of kan er overgegaan worden tot een vrijgave bij afwezigheid van archeologische sporen. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

4. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden aan de Brugse Steenweg te Koolkerke (deelgemeente van Brugge, provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 5.904m² en bevindt zich ten oosten van de Brugse Steenweg, ter hoogte van huisnummer 276-278. Het omvat de woning met huisnummer 276-278 die deels gebruikt wordt als bedrijfsruimte. Rondom dit gebouw zijn verschillende bijgebouwen en verhardingen aanwezig. In het noordoosten is nog een kleine onverharde zone aanwezig.

Op basis van de historische, cartografische en luchtfotografische bronnen kan gesteld worden dat het plangebied sinds de 13de eeuw gelegen was langs het 'Oude Zwin'. De Brugse Steenweg ontstond wellicht als schapenwegel in het voormalige schorregebied waarvan een terp aan de oostkant op het einde van de weg een getuige is. De weg volgde de loop van het Oude Zwin, een kanaal dat rond 1290 werd gegraven en toen uitliep in de monding van het Zwin. In 1564 werd in de bedding van het Oude Zwin een nieuw kanaal, de zogenaamde 'Sluyssche Vaart' of 'Proostse Vaart', uitgegraven. Deze waterloop werd rond 1800 opnieuw gedempt waarna in 1845-1846 op de westelijke dijk een steenweg met barrièrerecht werd aangelegd. In de 18de eeuw situeerde zich ter hoogte van het plangebied een brug over deze vaart. In de 15de eeuw was reeds een molen aanwezig in het zuidelijke deel van het plangebied en minstens in de 18de eeuw bevond zich ten noorden van de molen, ter hoogte van het huidige hoofdgebouw, eveneens een woonhuis. De huidige bebouwing kwam voornamelijk in de late 20ste en 21ste eeuw tot stand heeft mogelijk reeds een impact gehad op de oudere structuren. Toch kan niet worden uitgesloten dat er binnen het plangebied nog sporen aanwezig zijn van de oude vaart en diens oostelijke dijk, de brug, de molen en bewoning. Ook oudere sporen zouden kunnen voorkomen. In de omgeving zijn een groot aantal archeologische sites aangegeven, waarvan de meeste echter overeenkomen met sites die gekend zijn uit historische of cartografische bronnen of met metaaldetectievondsten. Het archeologisch kader geeft wel aan dat de omgeving van het plangebied reeds bezocht en bewoond werd vanaf het mesolithicum. Het merendeel van de gekende sites dateert echter vanaf de middeleeuwen.

Koolkerke behoort geologisch gezien tot de Vlaamse Kustvlakte, die doorheen de geschiedenis veel veranderingen onderging. Rond 1000 v.C. was achter de duinengordel een zoetwatermoeras aanwezig dat reikte tot aan de noordkant van de huidige stad Brugge. Op dit moeras vormde zich doorheen de tijd en veenpakket en door opeenvolgende zeetransgressies ontstond een slikken- en schorregebied met getijdengeulen die tegen de Romeinse periode gedeeltelijk dichtslibden. In de vroege middeleeuwen overspoelde het kustgebied opnieuw waardoor in enkele getijdengeulen het veen werd weggeschuurd en een krekenslandschap ontstond. In de kreekgeulen werd (zandige) klei afgezet die aan de basis lag van het ontstaan van de polders. Op de aangeslibde grond groeien planten die het weiden van schapen mogelijk maken. Plaatselijk werden de kreekruigen gebruikt als vluchtweg of werden terpen opgeworpen. Onder meer de Koolkerkse Steenweg/Brugse Steenweg en de Dudzeelse Steenweg zijn relictten van schaapsdriftwegen die vanuit het droge Brugge leidden naar het nog te

cultiveren en overstroomde gebied. Het plangebied bevindt zich in de ietwat hoger gelegen zone rond het dorpscentrum van Koolkerke en kent een reliëf dat toeneemt van de Brugse Steenweg in het westen (ca. +4,0m TAW) naar het oosten (ca. +4,6m TAW). Op de bodemkaart worden binnen het plangebied kreekruggronden aangeduid.

Op basis van deze gegevens samen kan een verhoogde trefkans voor archeologische sites vooropgesteld worden. Vermoedelijk zijn binnen de grenzen van het plangebied nog sporen aanwezig van de opgevlude vaart en mogelijk resteren eveneens nog sporen van de oostelijke dijk, van de brug over deze vaart, van de gekende molen en van het molenhuis. Daarnaast is het niet geheel uit te sluiten dat ook oudere sites, zowel steentijd artefactensites als sites met grondsporen zouden kunnen voorkomen, al zijn deze mogelijk deels verstoord door het graven van de vaart. Ook de huidige bebouwing zou een nefaste impact gehad kunnen hebben op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed.

Alle gebouwen op het terrein worden gesloopt en de verharding wordt opgebroken. Vervolgens wordt het terrein verkaveld in 18 bouwloten voor eengezinswoningen met achterliggende tuin. Loten 1 tot en met 12 sluiten aan bij de Brugse Steenweg. Loten 13 tot en met 18 bevinden zich in een tweede achterliggende bouwlijn en zijn te bereiken via een nieuwe wegnis die tussen loten 2 en 3 aansluit op de Brugse Steenweg. Deze nieuwe wegnis bevindt zich enkel in het zuiden van het plangebied en loopt uit in een parkeerzone. Erop aansluitend wordt een pad voor traag verkeer aangelegd dat tussen de loten van de eerste en de tweede bouwlijn loopt en waarlangs groenzones en wadi's worden voorzien. Dit pad maakt tussen loten 9 en 10 verbinding met de Brugse Steenweg, en heeft ook een afsplitsing naar het noordoosten. Er zullen aanzienlijke bodemingrepen plaatsvinden op het plangebied: de sloop van de bestaande bebouwing en verhardingen, het bouwrijp maken van het terrein, bodemingrepen voor aanleg van de wegen, de nutsleidingen, de funderingswerken, het optrekken van woningen, de aanleg van wadi's, tuinen, groenzones en verhardingen enz. Ook het werkverkeer zal invloed hebben op de ondergrond. Aangezien het dossier een verkavelingsaanvraag betreft, moet algemeen rekening gehouden worden met een integrale bodemverstoring over het volledige plangebied.

Het plangebied kent een verhoogde archeologische verwachting voor zowel steentijd artefactensites als voor sites met grondsporen. Op basis van het bureauonderzoek alleen kan de aan- of afwezigheid van archeologische sites echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van dien aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Een verder vooronderzoek kan relevante kennisvermeerdering genereren voor de algemene ontwikkelingsgeschiedenis van de dorpskern van Koolkerke, waarvan veel historische gegevens gekend zijn maar nog maar weinig gravend archeologisch onderzoek gebeurde. Het verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, na de sloop van de bestaande bebouwing.

Het verder vooronderzoek bestaat enerzijds uit een landschappelijk bodemonderzoek (eventueel gevolgd door een archeologisch booronderzoek en/of een proefputtenonderzoek gericht op steentijd), en anderzijds uit een proefsleuvenonderzoek. Het proefsleuvenonderzoek dient niet/beperkter uitgevoerd te worden indien tijdens het landschappelijk bodemonderzoek vastgesteld wordt dat delen van het terrein zodanig verstoord zijn dat geen archeologisch erfgoed meer verwacht kan worden. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

5. Bibliografie

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, (*Ronselarestraat*), geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206006>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, (*Ronselarestraat*), geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206007>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Apertje*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/210483>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat 21*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300372>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat 29*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300373>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat 34*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300239>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat 51*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300370>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat I*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300233>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat II*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300237>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat III*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300238>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat IV*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300240>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat IX*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300383>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat V*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300242>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat VI*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300245>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat VII*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300246>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat VIII*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300374>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/215684>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/217118>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Arendstraat*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/220211>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Boomgaard van het fort van Beieren*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/983554>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brug over het Oud Zwin*, geraadpleegd op 30 januari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300438>.

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugge Boudewijnkanaal*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/980529>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (I)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300228>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (II)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300230>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (III)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300235>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (IV)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300236>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (IX)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300363>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (V)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300243>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (VI)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300244>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (VIII)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300307>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (X)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300371>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (XI)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300375>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (XII)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300437>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg (XIII)*, geraadpleegd op 30 januari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300439>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg 111*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300364>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg 161*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300365>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg 305-307*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300378>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg 81*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300362>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg VII*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300247>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg*, geraadpleegd op 30 januari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/8026>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugse Steenweg*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/220039>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Brugsesteenweg*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/220212>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Damse Wegel 37*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300432>.

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Damse Wegel I*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300312>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Dorpsmolen*, geraadpleegd op 30 januari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300319>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206003>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/210410>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300190>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206002>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206009>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206010>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206011>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206012>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206015>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206016>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206017>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206019>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206020>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206022>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206023>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fort van Beieren-zuid*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/206024>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortbeek*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/210484>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortbeek*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/210485>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortbekeweg I*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300321>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortbekeweg II*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300322>.

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortbekeweg*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/212607>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortbekeweg*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/220210>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Fortstraat I*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300318>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Gemene-Weidestraat 61*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300444>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Gemene-Weidestraat I*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300323>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Gemeneweidestraat I*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/222528>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Gemene-Weidestraat II*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300326>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Gemene-Weidestraat III*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300327>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Gemene-Weidestraat IV*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300443>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Hemelbeek*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/220038>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Kasteeldreef*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/983552>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Kasteelgoed van Stappens*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300320>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Kasteelgoed van Stockhove*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300308>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Koolkerke Brug*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300313>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Koolkerke en Sint-Jozef*, geraadpleegd op 30 januari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/14567>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Koolkerkesteenweg (o/232)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/72133>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai III*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300310>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai IV*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300311>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai V*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300314>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai VI*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300315>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai VII*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300316>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai VIII*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300317>.

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *noorweegse kaai*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/213124>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse kaai*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/213211>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/215685>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/215686>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/215687>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse kaai*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/220037>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Noorweegse Kaai*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300309>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Oud Zwin 2*, geraadpleegd op 30 januari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/70457>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Pauverleutestraat 51*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300366>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Pauverleutestraat I*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300229>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Pauverleutestraat II*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300231>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat 71*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300389>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat I*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300384>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat II*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300385>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat III*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300387>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat IV*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300232>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat V*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300248>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat VI*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300249>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat VIII*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300382>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/164640>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/215683>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselareststraat*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/217111>.

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Ronselarestreet*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/217114>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Rontsaartbeek*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300460>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Sint-Niklaaskerk en kerkhof*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300191>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat I*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300241>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat II*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300379>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat III*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/158350>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/216500>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/220208>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Smallestraat*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/220209>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Toveresseberg*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300325>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Vaartbekeweg I*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/300328>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Vriezeganzestraat (o/273)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/72154>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Vriezeganzestraat II (Mikkem 2)*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/158351>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Waarneming Koolkerke*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/210411>.
- Agentschap Onroerend Erfgoed 2024, *Waarneming Koolkerke*, geraadpleegd op 2 februari 2024 op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/210412>.
- Denewet L., Holemans H., 2015, *Koolkerke (Brugge), West-Vlaanderen. Verdwenen Belgische Molens. Dorpsmolen*, geraadpleegd op 30 januari 2024 op <https://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?nummer=5057>.
- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://www.cartesius.be/CartesiumPortal/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <https://www.google.com/maps/>

6. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2023 (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 2 Zicht op de hoofdgebouwen binnen het plangebied (bron: http://maps.google.be/).....	8
Figuur 3 Ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).	10
Figuur 4 Ontwerpplan (bron: initiatiefnemer).	11
Figuur 5 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	12
Figuur 6 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	13
Figuur 7 Zicht op het kadasterplan ter hoogte van het plangebied (bron: geopunt.be).	13
Figuur 8 Zicht op de bodemgebruikskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)... ..	14
Figuur 9 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel (bron: geopunt.be).....	15
Figuur 10 Zicht op het Digitaal Hoogtemodel, op siteniveau (bron: geopunt.be).	16
Figuur 11 Zicht op de potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt.be).....	16
Figuur 12 Zicht op de bodemkaart ter hoogte van het plangebied (bron: DOV).	17
Figuur 13 Uitsnede uit de Tertiair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	18
Figuur 14 Uitsnede uit de Quartair Geologische Kaart (bron: geopunt.be).....	18
Figuur 15 Uitleg bij de Quartair Geologische Kaart: type 15a (bron: geopunt.be).	19
Figuur 16 Benaderende aanduiding van het plangebied op een kaart uit 1550-1565 (bron: cartesius.be).	23
Figuur 17 Benaderende aanduiding van het plangebied op een kaart uit 1674-1737 (bron: cartesius.be).	23
Figuur 18 Benaderende aanduiding van het plangebied op een kaart uit 1674-1737 (detail) (bron: cartesius.be).	23
Figuur 19 Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).....	24
Figuur 20 Detailuitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	24
Figuur 21 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	25
Figuur 22 Uitsnede uit de kaart van Popp met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be)... ..	25
Figuur 23 Uitsnede uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).	26
Figuur 24 Uitsnede uit de topografische kaart van 1861 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	26
Figuur 25 Uitsnede uit de topografische kaart van 1884 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	27
Figuur 26 Foto van de Dorpsmolen rond 1905 (bron: Denewet, Holemans 2015).....	27
Figuur 27 Uitsnede uit de topografische kaart van 1932-1947 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	28
Figuur 28 Uitsnede uit de topografische kaart van 1951 met aanduiding van het plangebied (bron: cartesius.be en NGI).	28
Figuur 29 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt.be).....	29
Figuur 30 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 1979-1990 (bron: geopunt.be).	29

Figuur 31 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt.be).	30
Figuur 32 Zicht op het plangebied op de luchtfoto van 2023 (bron: geopunt.be).....	30
Figuur 33 Detailuitsnede uit de Inventaris Onroerend Erfgoed ter hoogte van het plangebied (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed; geopunt.be).	31
Figuur 34 Uitsnede uit de Inventaris Onroerend Erfgoed ter hoogte van het plangebied, geprojecteerd op het GRB (bron: Agentschap Onroerend Erfgoed; geopunt.be).	32